

Onderwijskunde

Faculteit Sociale Wetenschappen
Universiteit Utrecht

Uitgave:

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

© 2012 QANU / Q314a

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

Inhoud

Rapport over de bachelor- en de masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht.....	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	5
Samenstelling van de commissie.....	5
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	15
Bijlagen.....	45
Bijlage 1: Curricula vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	47
Bijlage 2: Bezoekprogramma.....	51
Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader.....	53
Bijlage 4: Eindkwalificaties.....	57
Bijlage 5: Curricula	61
Bijlage 6: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....	67
Bijlage 7: Bestudeerde bijlagen en documenten.....	71
Bijlage 8. Onafhankelijkheidsverklaringen.....	73

Dit rapport is vastgesteld op 17 augustus 2012.

Rapport over de bacheloropleiding en masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding: Onderwijskunde
Registratienummer CROHO: 56613
Niveau van de opleiding: bachelor
Oriëntatie van de opleiding: wo
Aantal studiepunten: 180 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t
Locatie(s): Utrecht
Variant(en): voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2013

Masteropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding: Onderwijskunde
Registratienummer CROHO: 66613
Niveau van de opleiding: master
Oriëntatie van de opleiding: wo
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t
Locatie(s): Utrecht
Variant(en): voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Onderwijskunde aan de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht vond plaats op 5 april 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling: Universiteit Utrecht
Status van de instelling: Bekostigd
Resultaat instellingstoets: Nog niet bekend ten tijde van de visitatie
Positief sinds juli 2012

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleiding zijn opgenomen in Bijlage 6.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de bachelor- en masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht valt binnen de clusterbeoordeling Onderwijskunde, waarvoor in 2012 in totaal acht

opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling Onderwijskunde is samengesteld uit negen leden:

- prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer, hoogleraar Learning and Instruction en onderzoeksdirecteur van de afdeling Educational Development and Research, Universiteit Maastricht (voorzitter);
- prof. dr. P. Van Petegem, gewoon hoogleraar Onderwijskunde, Universiteit Antwerpen;
- prof. dr. M. Valcke, hoogleraar Instructional Sciences en hoofd van de afdeling Educational Studies, Universiteit Gent;
- prof. dr. J. Elen, gewoon hoogleraar Onderwijs- en Opleidingskunde en vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, KU Leuven;
- prof. dr. R.H. Mulder, hoogleraar Educational Science, University of Regensburg;
- drs. G.A.B. Zandsteeg, senior consultant bij TriamFloat;
- drs. S. Langerak, business manager bij TriamFloat;
- P.J. Smits, student bacheloropleiding Onderwijskunde, Universiteit Twente;
- T. Hoogerwaard BSc, student masteropleiding Onderwijskunde, Universiteit Utrecht.

De Curricula Vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Voor ieder bezoek werd op basis van eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit vijf commissieleden. Om de consistentie binnen het cluster te waarborgen heeft de voorzitter, prof. dr. J. G. Van Merriënboer, alle bezoeken bijgewoond. Omdat er voor het bezoek aan de Open Universiteit sprake zou zijn van een belangenconflict was prof. dr. J. G. Van Merriënboer tijdens dit bezoek als toehoorder aanwezig. Ook prof. dr. P. Van Petegem heeft alle bezoeken bijgewoond.

Coördinator van de clustervisitatie Onderwijskunde was mw. N.M. Verseput MSc, medewerker van QANU. Zij was tevens de projectleider van het bezoek aan de Universiteit van Amsterdam en de Open Universiteit. Tijdens de overige bezoeken aan de Universiteit Utrecht, Universiteit Twente en de Rijksuniversiteit Groningen was drs. T. Busing als projectleider aanwezig. Ook de projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen. De betrokken projectleiders hebben alle rapporten gelezen.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 23 februari 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Onderwijskunde besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 3 van dit rapport.

Bij ontvangst van de zelfstudies van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de zelfstudies en formuleerden vragen die aan

de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een samengesteld document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de zelfstudies lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen als Bijlage 2 bij dit rapport. Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaren gesproken en met docenten en begeleiders van beide opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van het bezoek gebruikt voor een discussie over de beoordeling van de opleidingen en voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent). De commissie heeft de beoordelingsschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- de beoordeling ‘onvoldoende’ wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;
- de beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;
- de beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- de beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uit stijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Utrecht

Het bezoek aan de Universiteit Utrecht vond plaats op 5 april 2012 in Utrecht. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 2 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie die de bachelor- en masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht beoordeelde bestond uit:

- prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer, hoogleraar Learning and Instruction en onderzoeksdirecteur van de afdeling Educational Development and Research, Universiteit Maastricht (voorzitter);
- prof. dr. P. Van Petegem, gewoon hoogleraar Onderwijskunde, Universiteit Antwerpen
- prof. dr. M. Valcke, hoogleraar Instructional Sciences en hoofd van de afdeling Educational Studies, Universiteit Gent;
- drs. S. Langerak, business manager bij TriamFloat;
- P.J. Smits, student bacheloropleiding Onderwijskunde, Universiteit Twente;

De commissie werd ondersteund door drs. T. Buising.

Het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleiding heeft de commissie voorafgaand en tijdens de visitatie meerdere producten beoordeeld. Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van de visitatiecommissie voor zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding 15 scripties geselecteerd (zie Bijlage 6). De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers.

Samenvattend oordeel over de kwaliteit van de bachelor- en masteropleiding Onderwijskunde

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Onderwijskunde over de bachelor- en masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de zelfstudie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat beide opleidingen (inclusief ALPO-variant en voltijd- en deeltijdvariant van de masteropleiding) voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor beide opleidingen en varianten als **voldoende**.

De commissie is nagegaan of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie zijn geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen. Zij heeft de eindkwalificaties in dat kader afgezet tegen het Domeinspecifiek Referentiekader en het profiel en de oriëntatie van de opleidingen.

De commissie concludeert dat het Domeinspecifiek Referentiekader Onderwijskunde een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, de daarbinnen vallende relevante thema's op micro-, meso- en macroniveau en de algemene kennis en vaardigheden waarover afgestudeerden zouden moeten beschikken. Zij zou de instellingen aan willen raden om enkele actuele thema's nadrukkelijker te expliciteren, en de toegevoegde waarde van universitaire onderwijskundige opleidingen in Nederland en hun positionering ten opzichte van buitenlandse opleidingen sterker neer te zetten. Ondanks deze aanbeveling biedt het kader voldoende houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

De commissie concludeert dat de eindkwalificaties aansluiten op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die zij hierop heeft gedaan. Daarmee voldoen de eindkwalificaties aan de eisen die aan een afgestudeerde Onderwijskundige op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. Ook stelt de commissie vast dat de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie van de Utrechtse opleidingen Onderwijskunde.

De commissie heeft op basis van de documentatie en gesprekken een duidelijk beeld gekregen van het Utrechtse profiel. Zij concludeert dat de opleidingen zowel wetenschappelijk als beroepsgeoriënteerd zijn, en kan zich vinden in het uitgangspunt van de opleidingen dat de studenten worden opgeleid tot academische professionals gericht op micro- en mesoniveau. De gerichtheid op de arbeidsmarkt is een belangrijk kenmerk van de opleidingen. De commissie heeft deze oriëntatie terug gezien in de ALPO-variant van de bacheloropleiding en in de masteropleiding. Voor de reguliere variant van de bacheloropleiding geldt dat het programma beter afgestemd dient te worden op het arbeidsmarktgerichte profiel van de opleiding (zie standaard 2).

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor beide opleidingen en varianten als **voldoende**.

De commissie concludeert dat de inhoud en het niveau van de bachelor- en mastercursussen adequaat is en waarborgt dat afgestudeerden voldoen aan de eindkwalificaties van de opleidingen.

In de reguliere bacheloropleiding ligt de nadruk op het onderzoeken van, ontwerpen van en adviseren over onderwijs- en leerarrangementen in onderwijs en bedrijfsleven. De opleiding kent naar de mening van de commissie vrij veel keuzeruimte en profileringsruimte, waardoor studenten zich breed kunnen ontwikkelen. De commissie vindt het belangrijk dat de keuzeruimte studenten de mogelijkheid geeft om zich zowel in de breedte als in de diepte te ontwikkelen.

De ALPO-variant van de bacheloropleiding leidt studenten op tot het academisch leraarschap, waarbij de verschillen tussen kinderen en de school als organisatie in ontwikkeling centraal staan. Studenten volgen cursussen op de universiteit en op de hogeschool. Daarnaast lopen de studenten vanaf de start van de opleiding stage op een basisschool. Hoewel de commissie zich kan vinden in de thematische samenhang per jaar, vindt zij de samenhang tussen het deel dat door de universiteit en door de hogeschool verzorgd wordt nog verder verbeterd kan worden. Een gezamenlijke visitatie waarbij de opleiding in haar geheel beoordeeld wordt kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

De commissie vindt de opbouw van de programma's voldoende samenhangend. De commissie is van mening dat de wetenschappelijke- en beroepsoriëntatie van beide varianten voldoende zijn, hoewel het opnemen van een in principe verplichte stage in het reguliere programma volgens de commissie kan bijdragen aan het op de arbeidsmarkt gerichte profiel van de bacheloropleiding. De wetenschappelijke oriëntatie komt naar voren in de cursussen op het gebied van methoden en technieken en statistiek die gedurende de gehele opleiding plaatsvinden.

De masteropleiding kent een logische opbouw waarbij de verdieping plaats vindt in kerncursussen, verdiepingscursussen, de stage en thesis. In de stage en de thesis wordt ook de voorbereiding op de arbeidsmarkt voldoende geborgd.

De commissie kan zich vinden in het didactisch concept dat wordt toegepast in de opleidingen, en ziet de uitwerking hiervan terug in werkgroepen die zijn ingericht naast de hoorcolleges. De werkvormen die worden toegepast zijn echter niet zo innovatief als van een onderwijskundige opleiding verwacht zou mogen worden. Binnen de opleidingen zijn projecten gaande gericht op het invoeren van nieuwe werkvormen (met behulp van moderne technologie en social media en minder docent intensief). Daarnaast is het aantal contacturen in de reguliere bacheloropleiding relatief laag. De opleiding streeft ernaar dit te verhogen tot 12 uur in het eerste jaar. De commissie stelt verder vast dat er in de masteropleiding als gevolg van het individuele karakter weinig contact is tussen docenten en studenten en studenten onderling. De commissie adviseert de opleiding in dit verband aandacht te besteden aan het vormen van een community voor masterstudenten. De commissie heeft er vertrouwen in dat er over een aantal jaar sprake zal zijn van een modernere invulling van het onderwijs, een verhoging van het aantal contacturen in de bacheloropleiding, en meer contactmomenten in de masteropleiding.

De voorzieningen en studieondersteuning zijn volgens de commissie adequaat. De commissie adviseert de inzet van het reflectiedossier en de tutorgesprekken in de bacheloropleiding beter af te stemmen op de belangrijke keuzemomenten in het programma.

De commissie waardeert dat de opleidingen, ondanks het feit dat zij de hoogste instroom hebben van opleidingen in Nederland, mogelijkheden zien om de instroom verder te verhogen. Daarnaast worden initiatieven genomen om de rendementen te verhogen.

De commissie concludeert dat er sprake is van een goede staf bestaande uit voldoende en grotendeels gepromoveerde docenten. Daarnaast is vanuit de faculteit oog voor de werkdruk en het professionaliseren van docenten en worden docenten actief betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs.

De commissie concludeert dan ook dat de inhoud en vormgeving van het programma, de kwaliteit van het personeel, en de opleidingsspecifieke voorzieningen, de toegelaten studenten in staat stellen om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor beide opleidingen en varianten als **voldoende**.

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij concludeert dat er sprake is van een adequaat systeem van toetsing en is er van overtuigd dat er voldoende valide en betrouwbaar wordt getoetst of studenten de eindkwalificaties behaald hebben.

De commissie vindt het positief dat er gewerkt wordt met toetsmatrijzen en antwoordmodellen per toets. Ook stelt zij vast dat er sprake is van een adequate en afgestemde mix van toetsvormen, en zijn de inhoud en het niveau van de toetsen die de commissie bestudeerd heeft in orde. Nagenoeg ieder vak wordt met twee verschillende toetsvormen afgesloten. Bij het beoordelen van stages en scripties wordt gebruik gemaakt van standaard beoordelingsformulieren en wordt een tweede beoordelaar ingezet. Ten aanzien van de beoordeling van de scripties raadt de commissie aan om het invullen van de schriftelijke toelichting verplicht te stellen. Hierdoor wordt voor studenten inzichtelijk op welke wijze het cijfer tot stand is gekomen. Daarnaast adviseert de commissie om voor de twee typen masterscripties een apart beoordelingsformulier te gebruiken.

De commissie is van mening dat zowel de facultaire examencommissie als de facultaire toetscommissie op een (te) grote afstand van de opleiding opereren. Door de toetscommissie op opleidingsniveau in te richten, kunnen docenten nog beter ondersteund worden.

Om het eindniveau van de studenten te behalen, heeft de commissie scripties ingezien van de bacheloropleiding en de masteropleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie (stageverslagen van de masteropleiding) en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van beide opleidingen stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het verdient volgens de commissie aanbeveling om de scriptieonderwerpen te laten aansluiten op de onderzoeksexpertise van de docenten. Studenten zullen dan, meer dan nu het geval is, deel uitmaken van de onderzoeksgemeenschap en zich profileren binnen het Utrechtse profiel.

Bacheloropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Bacheloropleiding Onderwijskunde - ALPO variant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Bacheloropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 17 augustus 2012

prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer

drs. T. Buising

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.1. Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader (1.1.1.). Vervolgens wordt ingegaan op het profiel (1.1.2.), de oriëntatie (1.1.3.) en de eindkwalificaties (1.1.4.) van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

1.1.1. Domeinspecifiek Referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Onderwijskunde hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 3). Hierover heeft afstemming plaatsgevonden via de Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde van het landelijk disciplineoverleg Sociale Wetenschappen.

De commissie heeft vastgesteld dat het kader een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, waarbij relevante thema's uitgewerkt zijn op micro-, meso- en macroniveau. Daarnaast wordt helder uiteengezet over welke specifieke kennis en vaardigheden onderwijskundigen over het algemeen zouden moeten beschikken.

De commissie mist in de domeinbeschrijving een signalering van trends. Zo is het thema kwaliteitszorg (op mesoniveau) niet expliciet terug te vinden, terwijl aandacht voor kwaliteitszorg in de praktijk sterk opkomend is. Volgens de commissie komt dit thema wel voldoende aan bod binnen de vertaling naar kennis en vaardigheden; zij is bij het bestuderen van de eindkwalificaties dan ook nagegaan of voldoende aandacht bestaat voor het thema kwaliteitszorg. Andere thema's, met name gericht op de toeleverende disciplines als economie, recht en neurowetenschap, worden wel beschreven, maar zijn niet uitgewerkt in specifieke kennis- en vaardigheden. Ook deze thema's heeft de commissie meegenomen bij het bestuderen van de eindkwalificaties in het licht van de domeinbeschrijving. Als laatste is zij ook steeds nagegaan in welke mate aandacht is voor de thema's onderwijspsychologie en internationalisering.

Daarnaast is de commissie nagegaan hoe de instellingen zichzelf positioneren binnen Europa en de rest van de wereld. Zij stelt vast dat er sprake is van meer verwantschap tussen de Nederlandse opleidingen Onderwijskunde en opleidingen Educational Sciences in het buitenland dan in het kader wordt gesuggereerd. De commissie adviseert de instellingen om deze raakvlakken op te zoeken en relevante relaties te benutten, bijvoorbeeld door internationale studenten aan te trekken om zo de over het algemeen kwetsbaar lage instroom te verhogen.

Als laatste zou de commissie graag meer inzicht hebben in de landelijke visie die bestaat op de toegevoegde waarde en het belang van universitaire onderwijskunde-opleidingen, zowel

maatschappelijk als wetenschappelijk. Zij suggereert om naast de klassieke beschrijving van kennis en vaardigheden ook te denken aan een beschrijving van te ontwikkelen competenties, waardoor het doel van de opleidingen helder in kaart gebracht kan worden. De deels opleidingsspecifieke competenties kunnen volgens de commissie tevens bijdragen aan het creëren van een helder profiel voor de opleidingen zelf en voor (aankomende) studenten, en inzage geven in de bestaande accenten van en verschillen tussen de opleidingen Onderwijskunde in Nederland.

1.1.2. Profiel

In de zelfstudie wordt beschreven dat de bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht gericht is op het micro- en mesoniveau van het wetenschapsgebied. De opleiding wil zich hiermee binnen de onderwijswetenschappen profileren als een brede discipline georiënteerde opleiding waarin onderzoek, theorie en onderwijskundige praktijk aan elkaar gekoppeld zijn. Naast de reguliere variant kent de bacheloropleiding de variant Onderwijskunde ALPO (Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs). De ALPO-variant leidt studenten op tot universitair geschoolde leerkracht in het basisonderwijs en wordt geïntegreerd aangeboden met de hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Hogeschool Utrecht. Het profiel en de oriëntatie van beide varianten zijn volgens de zelfstudie gelijk. De masteropleiding richt zich met name op het microniveau en in beperkte mate op het mesoniveau.

De alumni met wie de commissie gesproken heeft, herkennen zich in het profiel van de Utrechtse opleidingen zoals dat geschetst is in de zelfstudie. Zij gaven aan dat de opleidingen gericht zijn op micro- en mesoniveau, waarbij, in vergelijking met andere opleidingen, relatief veel aandacht is voor het ontwikkelen van leermiddelen. Voor alumni is de aandacht voor het ontwikkelen van leermiddelen een van de redenen geweest om voor de Utrechtse opleidingen te kiezen.

1.1.3. Oriëntatie

De commissie is nagegaan in welke mate de opleidingen Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht wetenschappelijk dan wel beroepsgeoriënteerd zijn.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

In de zelfstudie wordt beschreven dat de bacheloropleiding beoogt studenten op te leiden die in staat zijn een bijdrage te leveren aan de onderwijskunde als wetenschapper en in de praktijk als academisch professional kunnen bijdragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken. De opleiding heeft vier professionele expertises gedefinieerd waarin de afgestudeerden werkzaam zijn: (1) het opzetten en uitvoeren van onderwijskundig onderzoek, (2) het ontwerpen van leermateriaal en leeromgevingen, (3) het ontwikkelen van evaluatieprocedures en assessments en (4) het adviseren rond professionalisering in school- of arbeidsorganisaties. De bacheloropleiding wordt gepositioneerd als een afgeronde opleiding waarbij direct een plaats verworven kan worden op de arbeidsmarkt. In de zelfstudie wordt opgemerkt dat er nog weinig vraag is in het werkveld naar de afgestudeerden van de reguliere bacheloropleiding.

De commissie kan zich vinden in de oriëntatie van de bacheloropleiding, maar is van mening dat de opzet van de opleiding niet geheel past bij het beoogde civiel effect (zie standaard 2). Zij adviseert de opleiding om te onderzoeken in welke mate zij het profiel van een op de arbeidsmarkt gerichte bacheloropleiding wil handhaven en in hoeverre het huidige programma daarop voldoende afgestemd is (en kan worden). De commissie is van mening dat het civiel effect van de ALPO-variant meer dan duidelijk is. Deze studenten worden opgeleid

voor de functie van academisch geschoolde leerkracht en kunnen op basis van hun opleiding direct na de bacheloropleiding de arbeidsmarkt betreden.

De masteropleiding stelt zich volgens de zelfstudie ten doel om studenten op te leiden tot onderwijskundige professionals die wetenschappelijke kennis actief kunnen toepassen in de praktijk en bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van het beroep. De opleiding gaat daarbij uit van een multidisciplinaire benadering waarbij disciplines als psychologie, pedagogiek, maatschappijwetenschappen en organisatiekunde een rol spelen bij het oplossen van onderwijskundige problemen. De opleiding is gericht op de voorbereiding voor de functie van onderwijskundige in verschillende instellingen in de onderwijs- en opleidingssector. De opleiding bereidt studenten voor op (een van) drie expertisegebieden: ontwikkelen en assessment van competenties, ontwerpen van leeromgevingen, educatief materiaal en leerarrangementen en professionalisering en consultancy in (onderwijs)organisaties.

1.1.4. Eindkwalificaties

De eindkwalificaties van de opleidingen Onderwijskunde zijn opgenomen in Bijlage 4. Voor zowel de voltijd- en deeltijdvariant van de bacheloropleiding en de ALPO variant gelden dezelfde eindkwalificaties. Ook de voltijd- en deeltijdvariant van de masteropleiding hanteren dezelfde eindkwalificaties.

De commissie is nagegaan of de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie geschetst door de opleidingen en op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die de commissie daarop heeft gedaan. Zij stelt vast dat de eindkwalificaties van zowel de bachelor- als de masteropleiding adequaat zijn geformuleerd en voldoen aan de eisen die aan een afgestudeerde Onderwijskundige op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. Daarbij is duidelijk het onderscheid vast te stellen tussen de eindkwalificaties op bachelorniveau en de eindkwalificaties op masterniveau. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de opleidingen de eindkwalificaties bijstellen als ontwikkelingen binnen de curricula hiertoe aanleiding geven.

1.2. Overwegingen

De commissie is nagegaan of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie zijn geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen. Zij heeft de eindkwalificaties in dat kader afgezet tegen het Domeinspecifiek Referentiekader en het profiel en de oriëntatie van de opleidingen.

De commissie concludeert dat het Domeinspecifiek Referentiekader Onderwijskunde een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, de daarbinnen vallende relevante thema's op micro-, meso- en macroniveau en de algemene kennis en vaardigheden waarover afgestudeerden zouden moeten beschikken. Zij zou de instellingen aan willen raden om enkele actuele thema's nadrukkelijker te expliciteren, en de toegevoegde waarde van universitaire onderwijskundige opleidingen in Nederland en hun positionering ten opzichte van buitenlandse opleidingen sterker neer te zetten. Ondanks deze aanbeveling biedt het kader voldoende houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

De commissie concludeert dat de eindkwalificaties aansluiten op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die zij hierop heeft gedaan. Daarmee voldoen de eindkwalificaties aan de eisen die aan een afgestudeerde Onderwijskundige op

wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. Ook stelt de commissie vast dat de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie van de Utrechtse opleidingen Onderwijskunde.

De commissie heeft op basis van de documentatie en gesprekken een duidelijk beeld gekregen van het Utrechtse profiel. Zij concludeert dat de opleidingen zowel wetenschappelijk als beroepsgeoriënteerd zijn, en kan zich vinden in het uitgangspunt van de opleidingen dat de studenten worden opgeleid tot academische professionals gericht op micro- en mesoniveau. De gerichtheid op de arbeidsmarkt is een belangrijk kenmerk van de opleidingen. De commissie heeft deze oriëntatie terug gezien in de ALPO-variant van de bacheloropleiding en in de masteropleiding. Voor de reguliere variant van de bacheloropleiding geldt dat het programma beter afgestemd dient te worden op het arbeidsmarktgerichte profiel van de opleiding (zie standaard 2).

1.3. Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde – ALPO variant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

2.1. Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de opbouw van en samenhang binnen de curricula (2.1.1.). Vervolgens wordt ingegaan op de mate waarin de eindkwalificaties en de oriëntatie van de opleidingen zijn vertaald binnen de curricula (2.1.2.) en op het didactische concept (2.1.3.). Tot slot staan de volgende onderwerpen centraal: voorzieningen en ondersteuning (2.1.4.), instroom, studielast en rendementen (2.1.5.), onderwijsgevend personeel (2.1.6.) en opleidingsspecifieke interne kwaliteitszorg, waarbij tevens wordt beschreven welke verbetermaatregelen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de vorige visitatie (2.1.7.).

2.1.1. Curricula

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De reguliere opleiding Onderwijskunde is een driejarige opleiding (180 EC) en kan zowel in voltijd als in deeltijd gevolgd worden. Deeltijdstudenten volgen dezelfde cursussen als de voltijdstudenten, maar volgen er minder per jaar. In deze rapportage zal alleen wanneer relevant worden verwezen naar de deeltijdvariant van de opleiding. De overige bevindingen gelden voor beide varianten.

Het reguliere bachelorprogramma omvat tien verplichte cursussen (zie Bijlage 5). Om toegelaten te kunnen worden tot de Utrechtse masteropleiding dienen studenten het verplichte studiep pad van acht cursussen te volgen. Het curriculum is al volgt opgebouwd:

- In het eerste jaar volgen de studenten verplichte cursussen als *Inleiding in de Onderwijskunde*, *Methoden, technieken en statistiek 1 en 2* en *Schoolorganisatie: theorie en advies*. Daarnaast volgen de studenten drie majorgebonden keuzecursussen. Deze cursussen hebben betrekking op onderwijskundige ontwerpen, opvoeding en ontwikkeling en opvoeding en maatschappij.
- In het tweede jaar volgen de studenten verplichte cursussen als *Ontwerpen van leersituaties* en *Onderwijskundige veranderingsinterventies*. Daarnaast komen cursussen op het gebied van onderwijspsychologie, onderwijs en ICT en assessment en evaluatie aan bod. In het tweede jaar volgen de student eveneens drie majorgebonden keuzecursussen. Studenten die door willen stromen naar de masteropleiding Onderwijskunde dienen deze keuzeruimte in te vullen met onderwijskundige cursussen;
- In het derde jaar vindt de profilering plaats. Studenten zijn daarbij vrij om majorgebonden keuzecursussen of profileringscursussen te volgen. Deze ruimte kunnen studenten zelf invullen, met cursussen uit andere opleidingen. Daarnaast kan deze periode ook gebruikt worden om een minor te volgen of in het buitenland te gaan studeren. In het tweede semester schrijven studenten de bachelorscriptie en is er ruimte voor profilering;

De opleiding omvat in totaal 45 EC aan keuzeruimte. De studenten waar de commissie mee gesproken heeft, zijn over het algemeen tevreden over de geboden keuzeruimte. Wel lieten zij

weten het te betreuren dat de vakken die gekozen kunnen worden in de keuzeruimte meer gericht zijn op verbreding en minder op verdieping in het eigen vakgebied.

ALPO-variant

De bacheloropleiding Onderwijskunde ALPO omvat 180 EC en wordt geïntegreerd aangeboden met de hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Hogeschool Utrecht in een vierjarig traject. ALPO studenten lopen gedurende de gehele opleiding stage op een basisschool. Deze stage valt onder de verantwoordelijkheid van de betrokken hogeschool. De opleiding is in 2008 gestart en kan alleen in voltijd gevolgd worden. Studenten van de ALPO-variant en de reguliere bacheloropleiding volgen een zeer beperkt aantal gezamenlijke cursussen. Het curriculum van de ALPO-variant is als volgt opgebouwd:

- In het eerste jaar van de ALPO-variant ligt de nadruk op oriëntatie op het leraarsvak en het opdoen van onderwijskundige basiskennis. Dit laatste vindt plaats in (verplichte) cursussen als *Inleiding in de Onderwijskunde*, *Ontwerpen van leeromgevingen* en *Ontwikkelingspsychologie*. Daarnaast volgen de ALPO studenten cursussen op het gebied van onderzoeksvaardigheden, profileringscursussen (bijvoorbeeld de cursussen *Rekenen in de bovenbouw* of *Bewegingsonderwijs voor het jonge kind*) en majorgebonden keuzecursussen.
- In het tweede jaar vindt verdieping plaats. Dit komt naar voren in cursussen als *Onderwijspsychologie*, *Maatschappelijke problemen en sociale processen* en *Filosofische reflectie op vraagstukken in onderwijspraktijk en onderwijsonderzoek*. Academische en onderzoeksvaardigheden komen aan de orde in de cursussen *Academisch schrijven* en *Methoden van onderwijsonderzoek*. Ook in het tweede jaar volgen de studenten profileringscursussen en majorgebonden keuzecursussen.
- In het derde jaar ligt de nadruk op verschillen tussen leerlingen. Dit komt naar voren in cursussen als *Orthopedagogiek 1 en 2* en *Kinderen in context*. Daarnaast volgen de studenten ook cursussen als *Methoden van onderwijsonderzoek 3* (verplicht) en *Toetsen en beoordelen 1 en 2* (majorgebonden keuzecursussen). Ook worden er profileringscursussen gevolgd, bijvoorbeeld *Taalonderwijs op maat* of *Aan het werk met natuuronderwijs en techniek*. In het vierde jaar staat de school als organisatie in ontwikkeling centraal. Studenten volgen cursussen als *Schoolorganisatie en kwaliteitszorg* en *Innovatie en evaluatie*. Dit zijn majorgebonden keuzecursussen. Daarnaast volgen de studenten profileringscursussen.
- In het vierde jaar schrijven studenten ook de bachelorthesis. De opzet daarvan is hetzelfde als in de reguliere bacheloropleiding.

De ALPO-variant kent geen enkele keuzeruimte. De studenten hebben in het gesprek met de commissie bevestigd dat het programma geen keuzemogelijkheden biedt. De eerste drie jaar van het programma biedt volgens de studenten weinig mogelijkheden voor een eigen invulling. In het vierde jaar wordt van studenten meer zelfstandigheid verwacht bij bijvoorbeeld het bepalen van het onderzoek en het indelen van de stage. Dit is, volgens de studenten, niet voor iedereen gemakkelijk. De commissie is van mening dat het ALPO-programma wat meer flexibel ingericht kan worden om zo ruimte voor keuzevakken mogelijk te maken.

Masteropleiding Onderwijskunde

De masteropleiding is ingericht rond drie onderwijskundige expertisegebieden: (1) ontwerpen van leeromgevingen, educatief materiaal en leerarrangementen, (2) ontwikkeling en assessment van competenties en professionalisering en (3) consultancy in (onderwijs) organisaties. Het programma bestaat uit drie kerncursussen, gerelateerd aan de drie expertisegebieden, twee verdiepingscursussen, een integratiecursus, de stage en het thesisproject:

De drie expertisegebieden worden elk verdiept in een kerncursus in de eerste helft van het eerste semester. De kerncursussen worden twee keer per jaar aangeboden. In de tweede helft van het eerste en tweede semester volgen de studenten een verdiepingcursus. De studenten kiezen daarbij twee cursussen uit negen thema's. Het thema van deze cursus dient aan te sluiten bij de kerncursussen, de stage en de thesis. De opleiding wil hiermee optimale afstemming van inhouden onderling en met de praktijk realiseren. De verdiepingcursussen worden individueel uitgevoerd en begeleid. Daarnaast volgt de student de integratiecursus. Hierin vindt reflectie op de opleiding, de toekomstige loopbaan en de eigen competenties plaats.

In de stage worden theorie en praktijk aan elkaar verbonden. Van studenten wordt verwacht dat zij hun beroepsmatige werkzaamheden in de stage kunnen legitimeren vanuit onderwijskundige theorie, methode en onderzoek. Voor de stage geldt dat de afspraken tussen de student, de opleiding en het stagebedrijf vooraf worden vastgelegd in een stagecontract. Daarnaast maakt de student een werkplan dat periodiek getoetst wordt op haalbaarheid en realisatie. De student wordt tijdens de stage begeleid door een docent en een ervaren begeleider van het stagebedrijf. De thesis is de proeve van bekwaamheid. Daarbij wordt verwacht dat studenten een bijdrage leveren aan het kennisbestand van de onderwijskundige professionals.

In tegenstelling tot de bacheloropleiding kent de masteropleiding geen vrije keuzeruimte. In de zelfstudie wordt aangegeven dat de keuzeruimte tot uitdrukking komt in de individuele profilering via de stage, de thesis, de keuze voor een onderwijssector en de keuze bij de verdiepingsthema's.

Deeltijdstudenten volgen hetzelfde programma als voltijdstudenten. De masteropleiding kent twee instroommomenten waardoor deeltijdstudenten cursussen ook in een andere periode kunnen volgen. In deze rapportage zal alleen wanneer relevant worden verwezen naar de deeltijdvariant van de opleiding. De overige bevindingen gelden voor beide varianten.

Opbouw en samenhang

De commissie is nagegaan of de curricula van de bachelor- en masteropleiding logisch zijn opgebouwd en samenhang vertonen. Zij concludeert dat de opbouw en samenhang van beide programma's voldoende geëxpliciteerd is.

Volgens de zelfstudie ligt de nadruk in de reguliere bacheloropleiding op het onderzoeken van, ontwerpen van en adviseren over onderwijs- en leerarrangementen in onderwijs en bedrijven. In het eerste jaar vergaren de studenten theoretische kennis op dit gebied en voeren zij opdrachten uit op het gebied van onderzoek, ontwerpen en adviseren. In het tweede jaar vindt de inhoudelijke verdieping plaats. Hierbij wordt direct de relatie gelegd met de drie expertisegebieden die ook in de masteropleiding leidend zijn (ontwerpen van leersituaties, assessment en evaluatie en onderwijskundige veranderingsinterventies). In het derde jaar vinden de individuele profilering en het bachelorproject plaats.

De samenhang in de ALPO-variant is thematisch georganiseerd. In het eerste jaar staat de oriëntatie op het leraarsvak en onderwijskundige achtergronden centraal. In het tweede jaar staat vakmanschap centraal, in het derde jaar de verschillen tussen leerlingen en in het vierde jaar de school als organisatie in ontwikkeling. De studenten volgen cursussen die aansluiten bij het thema. In het vierde jaar volgen de studenten bijvoorbeeld de cursussen *Schoolorganisatie en kwaliteitszorg* en *Innovatie en evaluatie*. Daarnaast speelt de praktijk een belangrijke rol. De

studenten lopen vanaf de start van de opleiding stage op een basisschool. De stage wordt begeleid vanuit de hogeschool. ALPO-studenten volgen ook cursussen op de hogeschool en krijgen daar les van andere docenten. De commissie beoordeelt tijdens deze visitatie alleen het wetenschappelijke deel van de ALPO-variant. Vanuit het belang van de opleiding als geheel, merkt de commissie op dat het bewaken van de samenhang bij deze opleiding van groot belang is. Dat betreft niet alleen de samenhang tussen het onderwijs dat op de hogeschool en de universiteit wordt verzorgd, maar ook de samenhang tussen de theorie en de praktijk. Het onderbrengen van de ALPO-variant in een eigen CROHO nummer kan volgens de commissie daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Naast de geëxpliciteerde samenhang binnen de programma's, heeft de commissie gezien dat er een duidelijke opbouw in niveau te herkennen is. Universiteit Utrecht maakt onderscheid in cursussen op drie verschillende niveaus. Niveau één is inleidend. Hierbij staan een brede introductie van het vakgebied, oefenen van academische vaardigheden en kennismaking met de context van het vak centraal. Niveau twee is verdiepend. Cursussen van dit niveau gaan dieper in op deelgebieden en studenten leren zelfstandig mondeling en schriftelijk presenteren en reflecteren. Bij niveau 3, het gevorderde niveau, vindt integratie plaats. Van studenten wordt verwacht dat zij een bijdrage kunnen leveren aan conceptuele kaders en dat zij wetenschappelijke informatie in samenhang kunnen evalueren vanuit verschillende theorieën en perspectieven. De cursussen in het eerste jaar zijn over het algemeen inleidend van karakter, in het tweede en derde jaar is het karakter van de cursussen verdiepend of gevorderd. In de bacheloropleiding Onderwijskunde wordt van studenten verwacht dat zij minimaal zes cursussen op verdiepend niveau en vijf op gevorderd niveau hebben afgerond.

De masteropleiding is ingericht rondom de drie eerder genoemde expertisegebieden. In de kerncursussen in het eerste semester worden de drie expertisegebieden in groepsverband verdiept. In de verdiepingscursussen kiezen studenten zelf binnen de drie expertisegebieden de thema's waarin ze zich willen verdiepen. De keuze van deze thema's is idealiter gerelateerd aan de stage en het onderwerp van de thesis. Studenten worden individueel begeleid, hiervoor is gemiddeld twee uur per verdiepingscursus beschikbaar. De toepassing van het geleerde vindt plaats in de stage en tijdens de thesis. Ook deze worden individueel uitgevoerd.

De commissie stelt vast dat de masteropleiding voldoende een logische opbouw heeft. Ze constateert ook dat de opleiding voor een groot deel individueel uitgevoerd wordt. Dat betekent dat studenten zelf een belangrijke rol spelen in het bewaken van de samenhang van hun programma. Uit de zelfstudie blijkt dat studenten niet geheel tevreden zijn over de aansluiting van de verdiepingscursussen op de stage en de thesis. De commissie is van mening dat door het invullen van een aantal contactmomenten tussen docenten en studenten en studenten onderling in de verdiepingscursussen, de rol van de verdiepingscursussen en de samenhang in het programma in het programma versterkt kunnen worden.

2.1.2. Vertaling eindkwalificaties en oriëntatie

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de opleidingen geformuleerde oriëntatie en eindkwalificaties terug zijn te vinden in de curricula, en in welke mate aandacht is voor internationalisering. Zij heeft de tabellen bestudeerd die zijn opgenomen in de zelfstudie, waarin is aangegeven welke onderdelen van de opleidingen gekoppeld zijn aan welke eindkwalificaties en Dublin Descriptoren. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende cursussen. Zij stelt vast dat de inhoud en het niveau van de bachelor- en mastercursussen adequaat is en waarborgt dat afgestudeerden voldoen aan de geformuleerde eindkwalificaties.

Wetenschappelijke oriëntatie

De wetenschappelijke oriëntatie in de reguliere bacheloropleiding komt tot uiting in de cursussen *Methoden, technieken en statistiek 1 en 2* in het eerste jaar, *Methoden in onderwijskundig onderzoek* in het tweede jaar en in de cursus *Assessment en Evaluatie* en de bachelorthesis in het derde jaar. In het eerste jaar wordt aandacht besteed aan de belangrijkste methodologische en statistische begrippen. Studenten leren een onderzoeksvraag formuleren en welke univariate toetsingstechniek daar het beste bij past. Studenten leren die technieken toe te passen, resultaten te interpreteren en daarover te rapporteren. In het tweede jaar krijgen de studenten inzicht in de onderzoeksmethoden en –technieken die in onderwijskundig onderzoek gebruikt worden. Vervolgens leren studenten onderwijskundige artikelen kritisch lezen en statistische analysetechnieken toepassen op datasets. In het bachelorthesisonderzoek in het derde jaar voeren de studenten in groepen van drie zelf een onderzoek uit. Hierbij formuleren de studenten een onderzoeksvraag, verzamelen data en beantwoorden de onderzoeksvragen. De studenten schrijven een wetenschappelijk artikel over het onderzoek.

In de ALPO-variant komt de wetenschappelijke oriëntatie naar voren in de cursussen *Methoden van onderwijsonderzoek 1, 2 en 3*. In deze cursussen leren studenten onder andere een onderzoeksvraag opstellen, beantwoorden, hypothesen toetsen en een onderzoeksopzet uitvoeren. Ook leren studenten gegevens verwerken met SPSS, deze interpreteren en een rapport schrijven volgens de APA richtlijnen. In het eerste jaar volgen de studenten ook de cursus *Analyseren en redeneren*. Hierin leren studenten analyseren van en redeneren over theorie en praktijk in het kader van de academische lerarenopleiding en de eigen professionele ontwikkeling. In het tweede jaar wordt aandacht besteed aan academisch schrijven. In het vierde jaar maken studenten in groepjes de bachelorscriptie. Hierbij wordt dezelfde werkwijze gehanteerd als bij de reguliere bacheloropleiding.

De commissie is positief over het bestaan van een cursus op het gebied van (wetenschaps) filosofie in beide varianten. Hierin leren studenten onderwijsvernieuwingen en wetenschapsfilosofische discussies in de onderwijskunde in een historisch perspectief te plaatsen en kritisch te analyseren. De commissie is van mening dat Wetenschapsfilosofie een relevant vak is dat bijdraagt aan de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding. Ook heeft de commissie waardering voor de nadrukkelijke aandacht in beide varianten voor methoden en technieken, doordat dit thema in verschillende cursussen en jaren terugkomt en daardoor als een leerlijn door de bacheloropleiding heen loopt.

Volgens de zelfstudie worden studenten in de masteropleiding getraind in het kritisch analyseren van bestaande wetenschappelijke studies door hierover mondelinge presentaties te houden, debatten te voeren en essays en papers te schrijven. Daarnaast wordt in de kerncursussen gebruikt gemaakt van actuele wetenschappelijke handboeken en artikelen. In de opdrachten bij de kerncursussen oefenen de studenten wetenschappelijke vaardigheden als participatie in een discours, analyseren van praktijkcasussen en schrijven van wetenschappelijke essays. In de verdiepingscursussen wordt van studenten verwacht dat zij zich verdiepen in huidige theorievorming en actueel wetenschappelijk onderzoek in een thema dat voor hun stage en thesis van belang is. In de stage verbindt de student theorie en praktijk door de uit te voeren werkzaamheden te legitimeren vanuit onderwijskundige theorie, methode en onderzoek. In de thesis komt de wetenschappelijke oriëntatie het meest nadrukkelijk naar voren. Hierbij wordt van studenten verwacht dat zij de hele onderzoekscyclus, van vraagstelling en hypothese, dataverzameling en –analyse tot resultaten en conclusie doorlopen. De rapportage vindt plaats in de vorm van een wetenschappelijk artikel.

Oriëntatie op de beroepspraktijk

Tijdens de visitatie heeft de commissie de oriëntatie op de beroepspraktijk in verschillende gesprekken aan de orde gesteld. Zij heeft op basis daarvan vastgesteld dat beide opleidingen bewust aandacht besteden aan de voorbereiding op de beroepspraktijk.

Zoals beschreven onder standaard 1 wordt de bacheloropleiding gepositioneerd als een afgeronde opleiding waarbij direct een plaats verworven kan worden op de arbeidsmarkt. In de zelfstudie wordt beschreven dat in het eerste jaar van de reguliere bacheloropleiding de verschillende rollen van onderwijskundige in de beroepspraktijk (onderzoeker, ontwikkelaar, beoordelaar en adviseur) uitgebreid aan de orde komen. Studenten maken daarbij opdrachten gebaseerd op de beroepspraktijk. In het tweede jaar maken studenten opdrachten voor externe opdrachtgevers. De studenten volgen ook tien gastcolleges in de Capita-Selectareeks, waarvoor sprekers uit de pedagogische en onderwijskundige onderzoeks- en beroepspraktijk worden uitgenodigd. Daarnaast vindt jaarlijks een 'careerweek' plaats. In de majorgebonden keuzeruimte kunnen studenten stage (7.5 EC) lopen. Deze stage wordt in de regel begeleid door een afgestudeerde alumnus van de opleiding. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat er vrij weinig stage gelopen wordt.

De commissie is van mening dat de opzet van de reguliere bacheloropleiding niet geheel past bij het beoogde civiel effect. Studenten maken volgens de zelfstudie kennis met de beroepspraktijk door casussen en opdrachten voor externe uitgevers uit te voeren. Daarnaast is de stage geen verplicht onderdeel van het programma. Het in principe verplicht maken van de stage kan volgens de commissie een belangrijke bijdrage leveren aan de gewenste beroepsgerichtheid van de opleiding. Ook de opzet van de bachelorthesis, waarbij studenten in groepen een wetenschappelijk artikel schrijven, past volgens de commissie niet in het profiel van een opleiding die opleidt voor de beroepspraktijk. Een individuele proeve van bekwaamheid is naar de mening van de commissie een meer voor de hand liggende invulling van de bachelorthesis (zie standaard 3).

De beroepsoriëntatie van de ALPO variant is, volgens de commissie, zeer duidelijk aanwezig. Deze studenten worden opgeleid tot academische geschoolde leerkracht in het basisonderwijs. Ze lopen vanaf de start van de opleiding stage in het basisonderwijs.

In de masteropleiding komt de oriëntatie op de beroepspraktijk, volgens de zelfstudie, tot uitdrukking in de stage en thesis. Bij deze twee onderdelen maakt de student daadwerkelijk kennis met de beroepspraktijk. Studenten lopen stage bij een breed palet aan instellingen, van landelijke onderwijsinstellingen (zoals KPC, APS, VO-raad en inspectie van het onderwijs) tot uitgeverijen, scholen, opleidingsbureaus en e-learning bedrijven. Daarnaast vinden er volgens de zelfstudie regelmatig gastcolleges plaats en komen alumni in de Integratiecursus vertellen over hun loopbaan en professionele ontwikkeling.

Internationalisering

De commissie is nagegaan in hoeverre internationalisering een rol speelt binnen de opleidingen. In de reguliere bacheloropleiding is het voor studenten mogelijk om de profileringsruimte in het eerste semester van het derde jaar te benutten voor studie in het buitenland. Ook in de masteropleiding kunnen studenten een deel van de opleiding in het buitenland uitvoeren. Uit de zelfstudies en de gesprekken met de studenten blijkt dat hier weinig gebruik van wordt gemaakt. De studenten van de reguliere bacheloropleiding hebben geen behoefte om in het buitenland te gaan studeren. Ook was het aantal inkomende studenten afgelopen studiejaar beperkt.

Omdat er weinig studenten naar het buitenland gaan, wil de opleiding met behulp van *'Internationalisation at home'* internationale aspecten in het curriculum integreren. Reguliere bachelorstudenten kunnen 30 EC aan Engelstalige cursussen volgen. Daarnaast zijn er twee Engelse cursussen, waarvan één verplicht. Ook bestuderen studenten Engelstalige literatuur en maken zij één omvangrijke schrijfoopdracht in het Engels. Tot slot is het mogelijk om de stage en de bachelorscriptie in het Engels te schrijven. Hier wordt in de praktijk echter weinig gebruik van gemaakt.

De ALPO-studenten waar de commissies mee gesproken heeft, zijn enthousiaster dan de reguliere studenten over de mogelijkheid voor het volgen van studieonderdelen in het buitenland. Echter, voor ALPO-studenten is het volgen van studieonderdelen in het buitenland nagenoeg onmogelijk. Wel vinden er internationale studiereizen plaats op eigen initiatief van deze studenten. De commissie vindt dit geen wenselijke situatie en adviseert de opleiding om ook voor ALPO-studenten een verblijf in het buitenland mogelijk te maken in het programma.

De masteropleiding kent twee instroommomenten. In het gesprek dat de commissie voerde met de docenten is naar voren gebracht dat, indien daar voldoende internationale belangstelling voor is, de kerncursussen na het tweede instroommoment in het Engels worden gegeven. Masterstudenten bestuderen literatuur in het Engels, kunnen opdrachten in het Engels uitvoeren en hun scriptie in het Engels schrijven.

Verwacht wordt dat de beperking van de studieduur en de daarmee gepaard gaande hogere collegegeldtarieven een studieverblijf in het buitenland niet aantrekkelijker zal maken. Tijdens de visitatie heeft de commissie vast kunnen stellen dat bij de opleidingen ondanks deze beperkingen de wens leeft om internationalisering in de komende jaren te stimuleren. Er wordt gewerkt aan intensivering van de voorlichting, het leggen van meer contacten en uitwisselingsovereenkomsten met meer buitenlandse universiteiten en opleidingen. Ook wil men studenten meer informeren over en enthousiasmeren voor een verblijf in het buitenland. De commissie pleit ervoor om het beleid op dit punt aan te scherpen, en expliciet te onderbouwen welke keuzes worden gemaakt.

2.1.3. Didactisch concept

De commissie is nagegaan in hoeverre er sprake is van een passend didactisch concept dat vertaald is naar adequate werkvormen en op innovatieve wijze wordt ingezet, zoals dat van een opleiding Onderwijskunde verwacht zou mogen worden.

De Universiteit Utrecht hanteert voor al haar opleidingen het Utrechtse onderwijsmodel, dat bestaat uit vier onderdelen: een helder onderscheid tussen de bachelor- en masterfase, flexibiliteit en keuzevrijheid, kleinschaligheid en activerend onderwijs en onderwijsvernieuwing.

De zelfstudie stelt dat de bacheloropleiding het constructivisme hanteert als belangrijkste uitgangspunt voor de onderwijsvisie. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat studenten het meeste leren als ze actief betrokken worden bij het onderwijs en hun eigen kennis 'construeren'. Leren wordt opgevat als een actief en persoonlijk proces waarbij veel inzet van de student wordt verwacht. Van studenten wordt een actieve leerhouding verwacht waarbij zij kunnen reflecteren en zelfstandig kunnen studeren. De opleiding heeft dit vertaald in vijf didactische uitgangspunten: academische competenties als leidraad, actief studeren, integratie van academische, onderzoeksmatige en onderwijskundige competenties, probleem- en praktijkoriëntatie en ICT-praktiserend. De werkvormen die hierbij gehanteerd worden zijn

hoorcollege, werkcollege, werkgroep, tutorial en (computer)practicum. Daarnaast wordt de bacheloropleiding gekenmerkt door groepswork. Studenten werken zowel in de reguliere- als in de ALPO-variant in groepen aan opdrachten. De studenten worden hiermee voorbereid op de beroepspraktijk, waarin ook veel in teams wordt gewerkt.

Daarnaast wordt in het eerste jaar van de reguliere bacheloropleiding een iPad project uitgevoerd. Alle studenten hebben een iPad en in vier cursussen worden verschillende applicaties gebruikt zoals e-leerboeken, groupware, weblectures, learning communities en social media. De betreffende cursussen zijn hierop aangepast. Hiermee wil de opleiding onderzoeken hoe sociale media en e-learning meer in de opleiding ingezet kunnen worden.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met studenten en docenten gesproken over hun ervaring met het werken in groepen. De studenten gaven aan dat zij het over het algemeen prettig vinden om te kunnen sparren met medestudenten. Zij hebben echter ook behoefte aan individuele opdrachten. De alumni met wie de commissie gesproken heeft, bevestigen dat er in de bacheloropleiding veel in groepen gewerkt wordt. Zij vinden de overgang van de bacheloropleiding naar de individuele masteropleiding dan ook groot. Daarnaast is het de commissie opgevallen dat in het programma en de afzonderlijke cursussen weinig expliciete aandacht wordt besteed (bijvoorbeeld in de vorm van feedback) aan de vaardigheden inzake samenwerken en het werken in een team. De commissie is van mening dat dit een belangrijk onderdeel zou moeten zijn van een opleiding waarin veel wordt samengewerkt.

In de masteropleiding wordt uitgegaan van het principe 'cognitive apprenticeship'. Hierbij vindt de ontwikkeling van een student plaats in de stage en de thesis, in een 'apprenticeship' met experts op het gebied van de praktijk en onderzoek. Ook in de masteropleiding wordt het constructivisme als uitgangspunt gehanteerd. Leren wordt daarbij gezien als een actief, context- en situatiebepaald, sociaal en reflectief proces. De belangrijkste werkvormen zijn hoorcollege, werkcollege (of werkgroep) en zelfstudie. De masteropleiding kent een omvangrijk individueel deel. In de verdiepingscursussen werken de studenten zelfstandig aan verdieping op een aantal thema's. De docenten met wie de commissie heeft gesproken, hebben aangegeven dat voor de verdiepingscursussen gezamenlijke startdata en een aantal tussentijdse bijeenkomsten worden georganiseerd. De opleiding wil daarmee de community vorming onder de masterstudenten bevorderen.

De masteropleiding heeft een sterk individueel karakter, waardoor studenten weinig onderling contact hebben. Uit de gesprekken blijkt dat op verschillende plekken in de opleiding initiatieven genomen worden om studenten de gelegenheid te bieden elkaar te ontmoeten en het samen leren te bevorderen. De commissie raadt de opleiding aan hierin verder te investeren.

Over het algemeen kan de commissie zich vinden in de keuzes voor het constructivisme als didactisch model, en ziet de uitwerking hiervan terug in de werkgroepen die in de eerste twee jaar zijn ingericht naast de colleges, en het kleinschalige onderwijs in de overige jaren van de opleidingen. De commissie stelt vast dat er voldoende variatie in werkvormen is. In zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding wordt bij de meeste cursussen gebruik gemaakt van een combinatie van hoor- en werkcolleges (of werkgroepen). Studenten worden gestimuleerd hun kennis van de literatuur te verdiepen door middel van onderlinge discussie alsmede aan de hand van concrete opdrachten die kennis kritisch te verwerken en toe te passen. De kleinschaligheid van de opleiding vergemakkelijkt daarbij de directe interactie tussen docenten en studenten en studenten onderling.

De commissie merkt daarbij op dat de opleidingen niet aan alle onderdelen van het Utrechtse onderwijsmodel kunnen voldoen. Met name de keuzevrijheid en flexibiliteit komen niet respectievelijk minder goed uit de verf bij de ALPO-variant en de masteropleiding. De commissie adviseert om de ALPO-variant zo in te richten dat ook voor deze studenten het volgen van keuzevakken en een studieverblijf in het buitenland mogelijk wordt.

De commissie is van mening dat er meer gebruik gemaakt kan worden van ICT en dat de gekozen werkvormen dikwijls traditioneel zijn. In het eerste jaar wordt een iPad project uitgevoerd. Daarmee krijgt het gebruik van ICT en social media in het onderwijs een belangrijke impuls. De commissie adviseert de opleiding om te blijven werken aan een state-of-the-art invulling van het onderwijs, zoals dat verwacht mag worden van een opleiding Onderwijskunde. Zij daagt de opleidingen uit om een didactisch concept met bijbehorende werkvormen te hanteren dat model kan staan voor overige opleidingen binnen de faculteit.

Contacturen

Het aantal contacturen in de gehele reguliere bacheloropleiding is gemiddeld 9 uur per week. Daarnaast werken studenten samen aan de uitvoering van de groepsopdrachten. In de ALPO-variant is het aantal contacturen eveneens gemiddeld 9 uur, maar dan gebaseerd op een week van vier dagen. Op de vijfde dag lopen de ALPO-studenten stage. In de masteropleiding volgen studenten gezamenlijke cursussen en individuele cursussen. De gezamenlijke cursussen in het eerste semester kennen 6 contacturen per week. De individuele cursussen omvatten in totaal 16 contacturen. Deeltijdstudenten komen één dag per week op de universiteit en hebben gemiddeld vier contacturen per week. Daarnaast werken zij die dag aan de groepsopdrachten en ontvangen ze per groep feedback van de docent.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, zijn over het algemeen tevreden over het aantal contacturen. Extra contacturen zouden wat hen betreft alleen waardevol zijn als deze worden ingevuld met interactie met de docent. Deeltijdstudenten hebben bij de commissie aangegeven behoefte te hebben aan een andere invulling van de tijd na het college. Deze zou bijvoorbeeld ingevuld kunnen worden door interactie en discussie met een docent.

Ondanks de mening van de studenten op dit onderwerp, ziet de opleiding het verhogen van het aantal contacturen als een belangrijk verbeterpunt. Dit komt naar voren in de zelfstudie en is bevestigd tijdens de gesprekken. De commissie deelt de opvatting van de opleiding dat er sprake is van een relatief laag aantal contacturen. De commissie kan zich dan ook vinden in de doelstelling om het aantal contacturen te verhogen naar minimaal 12 uur per week in het eerste jaar (en 11 uur en 10 uur voor respectievelijk het tweede en derde bachelorjaar). Daarnaast heeft de commissie begrepen dat er op landelijk politiek niveau plannen bestaan om een minimum van 12 contacturen verplicht te stellen, en raadt zij de opleidingen aan om hierop te anticiperen.

2.1.4. Voorzieningen en ondersteuning

Op basis van de documentatie die zij heeft ontvangen en de gesprekken die zij heeft gevoerd met verschillende gremia, stelt de commissie vast dat er sprake is van adequate voorzieningen en studieondersteuning voor zowel bachelor- als masterstudenten. Naast de reguliere ICT-voorzieningen (digitale bibliotheek en Studion) maken de opleidingen gebruik van een laboratorium dat samen met de opleiding Pedagogiek gedeeld wordt. Dit laboratorium kan gebruikt worden voor experimenteel onderzoek met behulp van oogbewegingsmetingen, hartslag en 'galvanic skin' metingen. Uit de zelfstudie en gesprekken is gebleken dat hier in de praktijk (nagenoeg) geen gebruik van wordt gemaakt. De commissie adviseert om de beschikbaarheid van deze voorziening actief onder de studenten bekend te maken.

In de bacheloropleiding wordt de studiebegeleiding verzorgd door tutores. Studenten hebben gedurende de gehele opleiding een vaste tutor. In het eerste jaar vinden er drie tutorgesprekken plaats. Deze worden gehouden aan de hand van (vijf) door de student geschreven reflectieverslagen die opgenomen zijn in het reflectiedossier. Verwacht wordt dat studenten daarin reflecteren op het eigen handelen, houding, leerproces, studievoortgang en het beroepsperspectief. Het reflectiedossier wordt aan het einde van de opleiding beoordeeld. Een voldoende beoordeling van het reflectiedossiers is een voorwaarde voor het verkrijgen van het bachelordiploma. In het tweede en derde jaar wordt minstens één tutorgesprek per jaar gehouden. Daarnaast kan de student op eigen initiatief een afspraak met de tutor maken. De tutores begeleiden de studenten bij het bewaken van de studievoortgang, studiekeuzes en de opbouw van het reflectiedossier.

De ALPO-studenten hebben twee studiebegeleiders, één van de Universiteit Utrecht en één van de hogeschool Utrecht. De studieloopbaanbegeleiders van de universiteit zijn tevens docent van een werkgroep. De studieloopbaanbegeleiding vindt individueel plaats en in groepsbijeenkomsten. De begeleiding heeft betrekking op de studievoortgang en de reflectie op de professionele ontwikkeling van de student in en rondom de praktijk.

In de masteropleiding vindt studieloopbaanbegeleiding vooral plaats in de integratiecursus. In deze cursus staat reflectie op de gevolgde opleiding en voorbereiding op de loopbaan centraal. Deze cursus wordt verzorgd door de studieloopbaanbegeleiders. Op facultair niveau zijn studieadviseurs beschikbaar.

Tijdens de visitatie heeft de commissie van studenten en alumni begrepen dat zij over het algemeen tevreden zijn over de ondersteuning die er vanuit de opleiding wordt geboden, zowel door docenten als door de tutores. De studenten hebben echter ook aangegeven dat de wijze waarop het reflectiedossier ingezet wordt in de tutorgesprekken kan worden verbeterd. Studenten zouden tijdens de tutorgesprekken meer willen reflecteren op de keuzes die ze maken, vooral als de studie niet loopt zoals gepland. Ook de planning van de tutorgesprekken kan worden verbeterd, zodat bijvoorbeeld het bepalen van keuzecursussen of een masteropleiding kan worden besproken voordat deze cursussen of masteropleiding gekozen moeten worden.

Daarnaast heeft de commissie tijdens de visitatie gesproken met twee van de tutores. Op basis van deze gesprekken is zij van mening dat de tutores in staat zijn om studenten adequaat te adviseren en begeleiden. De commissie constateert dat in de begeleiding in de ALPO-variant nadrukkelijk gekeken wordt naar de inhoudelijke koppeling tussen theorie en praktijk (de stage). Ten aanzien van de reguliere bacheloropleiding adviseert de commissie om de planning van de tutorgesprekken meer af te stemmen op de belangrijke keuzemomenten in het programma. Daarnaast raadt de commissie aan om te onderzoeken hoe het reflectiedossier een meer effectieve rol in het programma en de tutorgesprekken kan hebben.

2.1.5. Instroom, studielast en rendement

De kwantitatieve gegevens over de instroom, studielast en rendementen van zowel de bachelor- als de masteropleiding zijn opgenomen in Bijlage 6.

Instroom

De reguliere bacheloropleiding kent een gemiddelde instroom van 26 studenten per jaar. De gemiddelde instroom van de ALPO-variant is 66 studenten per jaar. De opleiding is daarmee de grootste in Nederland. Desondanks ziet de opleiding het verhogen van de instroom in de

reguliere bacheloropleiding als een belangrijk verbeterpunt. De opleiding heeft daartoe verschillende initiatieven ondernomen zoals het verbeteren van de voorlichting, inzetten van studenten bij de voorlichting op scholen, aanpassing van het voorlichtingsmateriaal en een nieuwe voorlichtingsfilm. Daarnaast heeft de opleiding diverse onderzoeken laten uitvoeren naar het imago van Onderwijskunde bij de leerlingen, decanen en alumni.

De commissie raadt aan om ook via andere wegen te zoeken naar mogelijkheden om de instroom van studenten in de onderwijskundige opleidingen te verhogen. Zij staat positief tegenover het in de zelfstudie genoemde initiatief om samen met andere opleidingen Onderwijskunde en het afnemend veld te werken aan het verbeteren van het beeld en de informatie over onderwijskunde als vakgebied bij leerlingen en schooldecanen.

Ook de masteropleiding kent een relatief hoge instroom. Naast de doorstroom van bachelorstudenten is er sprake van instroom vanuit het pre-masterprogramma. De opleiding ziet voor zichzelf verschillende nieuwe doelgroepen in de toekomst, zoals werkende leraren, afgestudeerden van de ALPO-variant en studenten die een educatieve minor hebben gedaan. Om deze nieuwe instroom te stimuleren zijn de disciplinegroep Onderwijskunde en Universitaire lerarenopleiding opgegaan in de afdeling Educatie van de faculteit Sociale Wetenschappen. Daarnaast is een onderdeel van het voormalige IVLOS opgenomen in de faculteit. De opleiding verwacht dat hiermee de masteropleiding nog beter afgestemd kan worden op de nieuwe doelgroepen.

Studielast

De commissie is nagegaan of er sprake is van een reële studielast die overeenkomt met het aantal studiepunten dat per cursus en voor de totale opleidingen staat.

De visitatiecommissie is van mening dat de bacheloropleiding de studielast evenredig heeft gespreid over het jaar en het totale programma. In de zelfstudie wordt aangegeven dat de opleiding naar aanleiding van de vorige visitatie de studielast verhoogd heeft, waardoor studenten nu gemiddeld 32 uur per week studeren. De opleiding hanteert voor beide varianten een bindend studieadvies. Voor de reguliere opleiding zal dat in studiejaar 2012-2013 verhoogd worden naar 45 EC. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat beide varianten geen echte struikelcursussen kennen.

Voor de ALPO-variant geldt dat in de zelfstudie opgemerkt wordt dat studenten minder tevreden zijn over de studielast. Dit heeft vooral te maken met de aansluiting tussen het opgegeven aantal EC per cursus en de daadwerkelijke studielast per cursus. Tijdens de visitatie werd dit bevestigd door de studenten waarmee de commissie gesproken heeft.

Ook voor de masteropleiding geldt dat de commissie vindt dat de studielast evenredig verdeeld is over het programma. In de zelfstudie wordt daarbij aangegeven dat de studenten de studielast voor een groot deel zelf kunnen reguleren door de keuze van de stage- en thesisperiode en het tijdstip van de verdiepingcursussen (in blok 2 of 4).

Rendement

In de zelfstudie wordt beschreven dat een aanzienlijk deel van de bachelorstudenten langer over de studie doet of uitvalt. De uitval is het grootste in het eerste jaar omdat studenten onvoldoende punten behalen voor het bindend studieadvies. Ook in de ALPO-variant vallen de meeste studenten uit in het eerste jaar. In de zelfstudie wordt aangegeven dat dit komt doordat studenten er vrij snel in de opleiding achter komen of ze voor de klas willen staan of niet. Tijdens de visitatie is naar voren gebracht dat de opleiding voornemens is om in

studiejaar 2012-2013 een verplicht ‘matchingsgesprek’ te voeren met alle inkomende studenten. Studenten krijgen zo volgens de opleiding eerder een beeld van wat de studie werkelijk inhoudt. Daarnaast zal de norm voor het bindend studieadvies verhoogd worden.

Het rendement van de masteropleiding is wisselend en tevens aan de lage kant. In de zelfstudie wordt aangegeven dat veel masterstudenten (40%) de opleiding combineren met een baan. Dit komt niet alleen voor bij deeltijdstudenten maar ook bij voltijdstudenten. Deze studenten stromen vanuit de stage door naar een baan en kiezen ervoor om de opleiding in deeltijd af te ronden. Masterstudenten lopen regelmatig vertraging op bij het uitvoeren van de stage en de thesis. Om ervoor te zorgen dat de studenten binnen de daarvoor gestelde tijd de opleiding afronden neemt de opleiding vanaf komend studiejaar een aantal maatregelen. Zo wordt er een strakke planning gehanteerd waarbij eerst de thesis wordt afgerond en daarna de stage. Daarnaast worden er duidelijke deadlines voor de thesis geformuleerd, bijvoorbeeld inzake het inleveren van het onderzoeksplan, het inleveren van de (concept) thesis en het plannen van de verdediging. De opleiding wil voor het schrijven van de thesis ook kleine onderzoeksgroepen vormen, waarbij studenten contactmomenten hebben om het individueel onderzoeksplan te bespreken, resultaten te presenteren en feedback te geven en ontvangen op concept versies van de (individuele) thesis.

De commissie verwacht verder dat de aankomende langstudeerdermaatregelen vermoedelijk een daling teweeg brengen in de externe activiteiten en daarmee het studietempo verhogen.

2.1.6. Personeel

Kwaliteit

In de zelfstudie wordt beschreven dat het onderwijs zoveel mogelijk verzorgd wordt door docenten die onderwijs geven en onderzoek verrichten. Vanwege beperkte financiële mogelijkheden is het echter niet mogelijk om alle docenten een gecombineerde aanstelling te bieden. Een deel van het onderwijs wordt daarom gegeven door medewerkers met een docentaanstelling. Daarnaast worden een deel van de cursussen van de bacheloropleiding en nagenoeg alle cursussen in de masteropleiding gegeven door docenten die een gecombineerde onderwijs- en onderzoeksfunctie hebben. De omvang en kwaliteit van de onderwijs- en onderzoekstaak van docenten wordt systematisch aan de orde gesteld in de jaarlijkse beoordelings- en ontwikkelgesprekken met docenten. In deze gesprekken zijn de onderwijsinzet en de onderwijsevaluaties van de docenten onderwerp van gesprek.

Uit de evaluatieresultaten blijkt dat studenten over het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit van docenten. Dit is bevestigd door de studenten en alumni met wie de commissie tijdens de visitatie gesproken heeft. Studenten vinden dat ze deskundige docenten hebben. De opleiding is kleinschalig en de docenten zijn goed bereikbaar. Wel hebben de studenten opgemerkt dat hoogleraren niet altijd zichtbaar zijn in het bachelorprogramma (met uitzondering van gastcolleges) en in de kern- en verdiepingscursussen van de masteropleiding. Dit beeld wordt bevestigd door de personeelsoverzichten in de zelfstudie. Bij de kerncursussen worden nagenoeg geen hoogleraren ingezet en bij slechts drie van de negen verdiepingscursussen wordt een hoogleraar ingezet. De commissie is van mening dat zeker in een masteropleiding hoogleraren een belangrijke rol zouden moeten vervullen. Zij raadt de opleiding dan ook aan om de hoogleraren actiever bij het onderwijs te betrekken.

De Universiteit Utrecht kent zowel voor onderwijs als onderzoek een basiskwalificatie en een seniorkwalificatie. Voor beide varianten van de bacheloropleiding geldt dat alle docenten met een vaste aanstelling beschikken over de basiskwalificatie onderwijs. Daarnaast beschikt 14%

(en van de ALPO-variant 35%) over de seniorkwalificatie onderwijs. Docenten met een seniorkwalificatie onderscheiden zich door bekwaamheden op het gebied van ontwerpen en ontwikkelen van onderwijsprogramma's en het coördineren en leiding geven aan docententeams. Ook in de masteropleiding beschikken nagenoeg alle docenten over de basiskwalificatie onderwijs. De hoogleraren en UHD's beschikken tevens over de seniorkwalificatie onderwijs. Daarnaast worden er professionaliseringsbijeenkomsten georganiseerd over bijvoorbeeld toetsing, academisch schrijven en time management. De docenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben dit bevestigd. Ze vinden dat er voldoende ruimte is voor professionalisering, zowel binnen als buiten de faculteit. Ook worden ze gestimuleerd hun BKO te halen. Tevens heeft elke docent trekkingsrechten voor coaching bij de afdeling Educatie van de faculteit.

Kwantiteit

Bij de reguliere bacheloropleiding zijn volgens de zelfstudie 21 docenten betrokken met een totale omvang van 1.84 fte. Bij de ALPO-variant zijn 38 docenten betrokken, waarvan 3.25 fte aangesteld bij de universiteit en 2,27 fte bij de hogeschool. De masteropleiding beschikt over 2,87 fte, verdeeld over 20 docenten. De stafstudentenratio voor de reguliere bacheloropleiding is 1:47¹. De ratio voor de ALPO-variant is 1:30. De opleiding verwacht dat de ratio van de ALPO-variant, nu deze vrijwel helemaal ontwikkeld is, zal oplopen naar een vergelijkbare ratio als de reguliere opleiding. De stafstudentratio van de masteropleiding varieert tussen 1:57 (op basis van het totale aantal ingeschreven studenten) en 1:26 (op basis van het aantal studenten dat in 2010-2011 is ingestroomd).

De commissie vindt deze ratio's acceptabel. Bovendien heeft zij van studenten vernomen dat zij altijd contact met docenten op kunnen nemen. Ondanks deze constatering heeft de commissie moeite met de vele kleine aanstellingen, aangezien dit een versnippering van het personeel tot gevolg heeft. Inzake de veranderende ratio van de ALPO-variant adviseert de commissie de opleiding om hier snel op te anticiperen.

Daarnaast blijkt uit de zelfstudie dat docenten de werkdruk ondanks de acceptabele ratio's als hoog ervaren. Docenten met wie de visitatiecommissie gesproken heeft, hebben dit bevestigd. Zij hebben daarbij opgemerkt dat hier binnen de opleidingen open over gesproken wordt en gezamenlijk naar oplossingen gezocht wordt. Zo wordt gekeken of gestreefd kan worden naar een efficiëntere manier van werken en wijze waarop feedback gegeven kan worden aan studenten. De commissie waardeert dat de opleidingen oog hebben voor de werkdruk van hun docenten. Daarnaast heeft zij geconstateerd dat de docenten ondanks de hoge werkdruk enthousiast en betrokken zijn.

2.1.7. Kwaliteitszorg

Betrokkenheid studenten en docenten

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Voor evaluatie op cursusniveau wordt gebruik gemaakt van tevredenheidsoordelen van studenten. Studenten van de opleidingscommissie organiseren daarnaast per cursus panelgesprekken. De opleidingsdirecteur ziet toe op het nakomen van beleid- en verbeterafspraken, bijvoorbeeld in de jaarlijkse beoordelings- en ontwikkelgesprekken met de docenten. De werkveldcommissie en alumni hebben volgens de zelfstudie ook een rol in de kwaliteitszorg van de opleiding. De bacheloropleiding kent een eigen opleidingsadviescommissie. Hierin zijn zowel de reguliere bacheloropleiding als de ALPO-variant vertegenwoordigd. De masteropleiding kent een

¹ Berekend naar het totale aantal ingeschreven studenten.

klankbordgroep waarin studenten en docenten vertegenwoordigd zijn. In de zelfstudie wordt aangegeven dat docenten regelmatig overleg hebben over het onderwijs. Dit vindt plaats in het cursusteamoverleg en in het bacheloroverleg of de projectgroep ALPO.

Tijdens de visitatie heeft de commissie gesproken met vertegenwoordigers van de opleidingsadviescommissie en de klankbordgroep. Hieruit is gebleken dat de onderwijsbeoordelingen een belangrijk onderwerp van gesprek zijn. Daarbij wordt gekeken naar de resultaten van het voorgaande jaar, om zo te kunnen beoordelen of gewenste verbeteringen zijn doorgevoerd. Eventuele verbeterpunten worden per brief aan het managementteam doorgegeven, waarop de opleidingsdirecteur (of –coördinator) het gesprek aangaat met de betreffende docent. Voor de ALPO-variant geldt dat de opleidingsadviescommissie ook de cursussen die door de hogeschool verzorgd worden evalueert. De studenten van de opleidingsadviescommissie hebben echter geen contact met hun hbo-collega's.

De commissie is van mening dat zowel de opleidingsadviescommissie als de klankbordgroep op een adequate manier ingericht zijn en functioneren. De commissie heeft waardering voor de panelgesprekken die na elke cursus door de studentleden van de opleidingsadviescommissie georganiseerd worden. Ook vindt zij het positief dat de ALPO-variant vertegenwoordigd is in de opleidingsadviescommissie. Daarnaast worden de opleidingsadviescommissie en de klankbordgroep voldoende gehoord door het management. De commissie vindt het positief dat de opleidingsadviescommissie en de klankbordgroep dicht bij de opleidingen staan. De commissie merkt echter op dat beide gremia vooral intern gericht en daardoor minder pro-actief zijn. De cursusevaluaties bepalen voor een belangrijk deel de agenda van beide overleggen. De aanbevelingen die gedaan worden hebben dan ook vooral betrekking op het aanpassen van cursussen, werkvormen of toetsen en het herformuleren van teksten voor de onderwijs en examenregeling.

Verbetermaatregelen

De commissie is nagegaan welke verbetermaatregelen geïnitieerd zijn naar aanleiding van de vorige visitatie. Zij heeft gezien dat er in de afgelopen periode veel wijzigingen zijn gepland en/of doorgevoerd op basis van de resultaten van de visitatie in 2006 en de evaluatieresultaten van de afgelopen periode. Zo heeft de verzwaring van de te bestuderen literatuur en de uit te voeren opdrachten in de reguliere bacheloropleiding geleid tot een verhoging van de gemiddelde studielast. Daarnaast heeft de opleiding het portfolio vervangen door een reflectiedossier. Hierin worden de reflectieopdrachten opgenomen die met de tutor worden besproken. De commissie is van mening dat de invulling van de reflectieopdrachten en de relatie daarvan met de opleiding nog wat meer concreet kan worden gemaakt (zie paragraaf 2.1.4). Ook heeft de opleiding de toetsing en beoordeling van de bachelorthesis aangescherpt en een facultaire toetscommissie ingericht.

Ten aanzien van de masteropleiding zijn in de afgelopen jaren de verdiepingscursussen strakker ingevuld. Studenten kunnen twee keer per jaar met deze cursussen starten, er worden deadlines gehanteerd voor het inleveren van opdrachten en de cursushandleiding is verbeterd. Desondanks wordt in de zelfstudie opgemerkt dat studenten niet tevreden zijn over de relatie tussen de verdiepingscursussen en de stage en thesis. Daarom wordt vanaf studiejaar 2012-2013 verwacht dat studenten hun keuze voor een verdiepingsthema expliciteren en daarin ook begeleid worden. Van studenten wordt verwacht dat zij het totaal aan expertise dat ze in de masteropleiding willen opbouwen legitimeren. Ook heeft de opleiding via regelmatig overleg tussen docenten, gestandaardiseerde beoordelingsformulieren en tweede beoordelaars gewerkt aan het verbeteren van de consistentie in de beoordeling.

De commissie concludeert dat de opleidingen voldoende aandacht hebben besteed aan de verbetermaatregelen naar aanleiding van de vorige visitatie. Ze stelt vast dat de opleidingen voldoende zicht hebben op en controle hebben over de kwaliteit van het onderwijs.

2.2. Overwegingen

De commissie concludeert dat de inhoud en het niveau van de bachelor- en mastercursussen adequaat is en waarborgt dat afgestudeerden voldoen aan de eindkwalificaties van de opleidingen.

In de reguliere bacheloropleiding ligt de nadruk op het onderzoeken van, ontwerpen van en adviseren over onderwijs- en leerarrangementen in onderwijs en bedrijfsleven. De opleiding kent naar de mening van de commissie vrij veel keuzeruimte en profileringsruimte, waardoor studenten zich breed kunnen ontwikkelen. De commissie vindt het belangrijk dat de keuzeruimte studenten de mogelijkheid geeft om zich zowel in de breedte als in de diepte te ontwikkelen.

De ALPO-variant van de bacheloropleiding leidt studenten op tot het academisch leraarschap, waarbij de verschillen tussen kinderen en de school als organisatie in ontwikkeling centraal staan. Studenten volgen cursussen op de universiteit en op de hogeschool. Daarnaast lopen de studenten vanaf de start van de opleiding stage op een basisschool. Hoewel de commissie zich kan vinden in de thematische samenhang per jaar, vindt zij de samenhang tussen het deel dat door de universiteit en door de hogeschool verzorgd wordt nog verder verbeterd kan worden. Een gezamenlijke visitatie waarbij de opleiding in haar geheel beoordeeld wordt kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

De commissie vindt de opbouw van de programma's voldoende samenhangend. De commissie is van mening dat de wetenschappelijke- en beroepsoriëntatie van beide varianten voldoende zijn, hoewel het opnemen van een in principe verplichte stage in het reguliere programma volgens de commissie kan bijdragen aan het op de arbeidsmarkt gerichte profiel van de bacheloropleiding. De wetenschappelijke oriëntatie komt naar voren in de cursussen op het gebied van methoden en technieken en statistiek die gedurende de gehele opleiding plaatsvinden.

De masteropleiding kent een logische opbouw waarbij de verdieping plaats vindt in kerncursussen, verdiepingscursussen, de stage en thesis. In de stage en de thesis wordt ook de voorbereiding op de arbeidsmarkt voldoende geborgd.

De commissie kan zich vinden in het didactisch concept dat wordt toegepast in de opleidingen, en ziet de uitwerking hiervan terug in werkgroepen die zijn ingericht naast de hoorcolleges. De werkvormen die worden toegepast zijn echter niet zo innovatief als van een onderwijskundige opleiding verwacht zou mogen worden. Binnen de opleidingen zijn projecten gaande gericht op het invoeren van nieuwe werkvormen (met behulp van moderne technologie en social media en minder docent intensief). Daarnaast is het aantal contacturen in de reguliere bacheloropleiding relatief laag. De opleiding streeft ernaar dit te verhogen tot 12 uur in het eerste jaar. De commissie stelt verder vast dat er in de masteropleiding als gevolg van het individuele karakter weinig contact is tussen docenten en studenten en studenten onderling. De commissie adviseert de opleiding in dit verband aandacht te besteden aan het vormen van een community voor masterstudenten. De commissie heeft er vertrouwen in dat er over een aantal jaar sprake zal zijn van een modernere invulling van het

onderwijs, een verhoging van het aantal contacturen in de bacheloropleiding, en meer contactmomenten in de masteropleiding.

De voorzieningen en studieondersteuning zijn volgens de commissie adequaat. De commissie adviseert de inzet van het reflectiedossier en de tutorgesprekken in de bacheloropleiding beter af te stemmen op de belangrijke keuzemomenten in het programma.

De commissie waardeert dat de opleidingen, ondanks het feit dat zij de hoogste instroom hebben van opleidingen in Nederland, mogelijkheden zien om de instroom verder te verhogen. Daarnaast worden initiatieven genomen om de rendementen te verhogen.

De commissie concludeert dat er sprake is van een goede staf bestaande uit voldoende en grotendeels gepromoveerde docenten. Daarnaast is vanuit de faculteit oog voor de werkdruk en het professionaliseren van docenten en worden docenten actief betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs.

De commissie concludeert dan ook dat de inhoud en vormgeving van het programma, de kwaliteit van het personeel, en de opleidingsspecifieke voorzieningen, de toegelaten studenten in staat stellen om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

2.3 Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde – ALPO variant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

3.1. Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven (3.1.1.) en vervolgens de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.1.2.).

3.1.1. Systeem van toetsing

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie. De commissie constateert dat er op dit moment sprake is van een adequaat systeem van toetsing. Zo is er een facultaire toetscommissie ingesteld en worden leerdoelen, werkvormen en toetsvormen geëxpliciteerd en op elkaar afgestemd. Voor elke nieuwe of aangepaste cursus (en bijbehorende toetsvorm) geldt dat het management, de opleidingsadviescommissie en de examencommissie beoordelen of de nieuwe manier van toetsen overeenkomt met de doelstellingen van de cursus. Daarnaast kunnen, volgens de zelfstudie, studentenevaluaties en panelgesprekken aanleiding zijn om de toetsing van een cursus te herzien.

Toetsbeleid

In het plan *Kwaliteitsborging van toetsen en beoordeling* heeft de faculteit haar toetsbeleid weergegeven. Het plan gaat in op de organisatie rondom toetsing, de criteria waaraan toetsen dienen te voldoen en geeft een concreet plan van aanpak voor de examencommissie en de toetscommissie. In het plan worden verschillende projecten onderscheiden, die gekenmerkt worden door drie fasen: onderzoek en advies door de toetscommissie, verbeteren door de directeur en steekproefsgewijze controle op de vraag of de gewenste verbeteringen gerealiseerd zijn. Een van de projecten is bijvoorbeeld dat in studiejaar 2011-2012 alle toetsen van het tweede en derde jaar van de bacheloropleidingen onderzocht worden. De opleidingsdirecteuren hebben opdracht om, op basis van het facultaire toetsbeleid, per opleiding een toetsplan op te stellen. Ze worden daarbij ondersteund door de toetscommissie. De commissie heeft het toetsbeleid bestudeerd en stelt vast dat het omvattend is en op adequate wijze in gaat op alle aspecten van toetsing. Zo wordt in het beleid ingegaan op alle stappen in het toetsproces, van de constructie tot de organisatie van zowel formatieve als summatieve toetsen.

Examencommissie

De faculteit heeft per januari 2011 de opleidingsexamencommissies van alle opleidingen samengevoegd in drie facultaire examencommissies (voor de bacheloropleidingen, de masteropleidingen en de researchmasters). Daarnaast is er een facultaire toetscommissie ingericht. Deze bestaat uit de voorzitters van de drie facultaire examencommissies, een expert uit de afdeling M&T en een toetsdeskundige (als voorzitter).

Tijdens de visitatie heeft de commissie met vertegenwoordigers van de facultaire examencommissies en de centrale toetscommissie gesproken over haar rol bij het

implementeren van het toetsbeleid en het bewaken van de kwaliteit van toetsing. Zij stelde daarbij vast dat de examencommissie op afstand staat van de opleidingen. Dit werd door de vertegenwoordigers van de examencommissie bevestigd. Daarbij werd wel opgemerkt dat de eisen die vanuit de examencommissie aan de opleidingen gesteld worden voor iedere opleiding gelijk zijn en dat de examencommissie door die afstand bijvoorbeeld in staat is om voorbeelden van *good practices* zichtbaar te maken en te introduceren in de andere opleidingen.

De commissie stelt vast dat de examencommissie en de toetscommissie op afstand staan van de opleidingen. Desondanks is er voldoende aandacht voor het systeem van toetsing van de opleidingen. Om zicht te blijven houden op het systeem en de kwaliteit van toetsing binnen de opleidingen adviseert de commissie de opleidingen om toetscommissies op opleidingsniveau in te richten. Daardoor ontstaan er kortere lijnen en kan de expertise van de toetscommissie nog meer op opleidingsniveau worden ingezet, waardoor ook docenten daar direct van kunnen profiteren en leren.

Proces rondom toetsing

In de zelfstudie worden de belangrijkste elementen van de procedure rondom toetsen beschreven. Het onderwijsjaar is verdeeld in vier blokken, met aan het einde van elk blok een tentamenweek. De tentamendata worden acht weken van tevoren bekend gemaakt. In de cursushandleiding staan de toetsvormen, de toetsprocedure en de beoordelingscriteria beschreven. Tijdens de gesprekken met studenten bleek dat ze voldoende op de hoogte te zijn van de criteria.

In de zelfstudie wordt aangegeven dat docenten collegiaal overleggen over de toetsen en de beoordelingscriteria. Bij de beoordeling van opdrachten en tentamens wordt gebruik gemaakt van antwoordsleutels of 'rubrics'. Docenten hebben dit in het gesprek met de commissie bevestigd. De 'rubrics' worden op dit moment ontwikkeld voor onderzoeksartikelen en zullen gebruikt worden om gericht feedback te kunnen geven bij de bachelorthesis.

Uit het gesprek met de examencommissie is gebleken dat bij de meeste schriftelijke tentamens gebruikt gemaakt wordt van een toetsitbank. Daarnaast wordt bij de meeste tentamens een toetsmatrijs opgesteld. Voor studenten is een gespecificeerd antwoordmodel beschikbaar waarin ze kunnen zien hoe de te verkrijgen punten verdeeld zijn over het goede antwoord. De commissie heeft hiervan tijdens de visitatie voorbeelden gezien.

Tijdens het gesprek met de examencommissie is tevens naar voren gebracht dat het beoordelen van groepswork in de bacheloropleiding een belangrijk thema is. De bachelorscripties worden van oudsher gemaakt door een groepje van drie studenten. Eén onderdeel van de scriptie wordt individueel beoordeeld, de andere twee als groep. Het is mogelijk om studenten voor de groepsonderdelen een verschillend cijfer te geven. Volgens de examencommissie is dat echter nog nooit voorgekomen. De inrichting van de nieuwe examencommissie en de aankomende visitaties zijn voor de examencommissie aanleiding geweest om een project op te starten inzake groepsbeoordeling. Daarin wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om door middel van digitale feedback en peerreview het individuele functioneren van studenten in een groep te volgen. Begeleiders kunnen dan zien hoe studenten samenwerken aan een product, welke afspraken ze maken en hoe ze elkaar verbeteren.

In de zelfstudie wordt beschreven dat de uitslag van een examenonderdeel binnen tien werkdagen na het tentamen bekend wordt gemaakt. Studenten kunnen hun ingeleverde producten of hun afgelegde tentamens in zien en bespreken op het vooraf aangekondigde

spreekuur van de cursuscoördinator. Alle opdrachten en papers worden tijdens de duur van de cursus afgerond (tien weken). Studenten krijgen hierop tijdig feedback, zodat tijdens de cursus eventuele hiaten of een onvoldoende prestatie gerepareerd kunnen worden. De studenten met wie de commissie gesproken heeft, zijn over het algemeen tevreden over de feedback die ze krijgen.

Indien een student een onvoldoende heeft behaald voor een tentamen kan hij/zij in aanmerking komen voor een aanvullende toets als aan alle inspanningsverplichtingen tijdens de cursus is voldaan. Deze aanvullende toets wordt binnen zes weken na afloop van de cursus georganiseerd. Studenten die ook de aanvullende toets niet halen kunnen de cursus in het volgende studiejaar opnieuw volgen. Voor opdrachten geldt een zelfde regeling.

Toetsvormen

Nagenoeg alle cursussen van de bacheloropleiding kennen meerdere toetsvormen. Dit betreft in de regel een combinatie van een schriftelijk tentamen en een opdracht of paper. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van posterpresentaties, ontwerpen, het uitwerken van interviews, mondelinge presentaties, peerreviews, individuele of groepsopdrachten en huiswerkopdrachten als toetsvorm.

De masteropleiding kent volgens de zelfstudie een mix van formatieve en summatieve toetsvormen, waardoor niet alleen de competenties van studenten worden getoetst maar de toetsing ook bijdraagt aan de competentieontwikkeling van de studenten. Nagenoeg alle toetsen in de masteropleiding worden individueel gemaakt. De kern- en verdiepingscursussen worden getoetst middels tentamens, mondelinge presentaties, essays of theoretische papers, participatie in elektronische discussies, een ontwikkeld advies of ontwerp en de verantwoording daarvan, een geanalyseerde casus en vertoonde academische en onderwijskundige vaardigheden. In sommige cursussen wordt naast een beoordeling door de docent ook gebruik gemaakt van een peer assessment.

De verschillende toetsen worden per cursus zoveel mogelijk gespreid. In de praktijk betekent dit meestal dat studenten gedurende een aantal weken werken aan een paper, opdrachten of een presentatie. De laatste week van het blok is gereserveerd voor een afsluitende toets, zoals een schriftelijk tentamen.

Tijdens en ter voorbereiding op het bezoek heeft de commissie gekeken naar verschillende toetsen en specifiek naar de wijze waarop wordt omgegaan met het beoordelen van groepsproducten. Zij constateert dat de toetsen er over het algemeen adequaat uitzien wat betreft niveau en inhoud. Daarnaast is zij van mening dat het geheel aan toetsen voldoende gevarieerd, doordacht en afgestemd is.

Het beoordelen van groepswork is tijdens de gesprekken aan de orde gekomen. Hierbij bleek dat met name in de bacheloropleiding veel groepsopdrachten worden uitgevoerd. De thesis wordt ook in een groep uitgevoerd. Algemene problemen bij het beoordelen van groepen, zoals 'meelifters', spelen ook hier een rol. Door de kleinschaligheid van de opleiding wordt dit echter snel zichtbaar. In de docentenhandleiding voor de bachelorthesis wordt hier expliciet aandacht aan besteed. Daarnaast omvat de bachelorthesis ook een individueel onderdeel. De commissie vindt dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor het beoordelen van groepswork. Andere manieren om hier mee om te gaan kunnen zijn het bijhouden van een logboek, peer feedback tussen studenten of het vragen om een individueel reflectieel deel per student bij gezamenlijke eindopdrachten.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft zijn over het algemeen tevreden over de toetsen en de variatie daarin. Ook zijn de studenten over het algemeen tevreden over de feedback die zij ontvangen. Hiervoor wordt een formulier gebruikt. Bij externe opdrachten ontvangen de studenten ook feedback van de opdrachtgever. Dit telt echter niet mee in de beoordeling van de opdracht.

Studenten hebben opgemerkt dat het aantal meerkeuzetoetsen in de eerste twee jaar van de bacheloropleiding is toegenomen. Cursussen als *Statistiek* en *Inleiding in de onderwijskunde* worden met een meerkeuzetoets getoetst. De docenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat er inderdaad meerkeuzetoetsen gebruikt worden. Bijvoorbeeld bij de statistiek vakken. Dit worden in de gehele faculteit al geruime tijd met behulp van een meerkeuzetoets getoetst. Daarbij hebben de docenten opgemerkt dat bij de andere vakken waar meerkeuzevragen worden gebruikt, in de regel ook open vragen worden gesteld. Bovendien worden de meeste cursussen naast een schriftelijke toets ook met een paper of opdracht afgesloten.

ALPO studenten hebben aangegeven dat de toetsen van de universiteit en de hogeschool qua niveau van elkaar verschillen. De toetsen van de hogeschool worden als makkelijker ervaren en zijn met name gericht op feitenkennis. Docenten bevestigden dat ALPO-studenten een verschil ervaren in het niveau van toetsing op de universiteit en op de hogeschool. Dit wordt mede verklaard doordat de cursussen een verschillende omvang hebben en er verschillende literatuur wordt gebruikt (op de universiteit wordt vaak Engelse literatuur gebruikt, en op de hogeschool Nederlandse literatuur).

Scripties

De commissie heeft gezien dat de scriptieprocedure voor de bacheloropleiding goed in elkaar zit en waarborgt dat studenten adequaat worden begeleid.

In de zelfstudie wordt beschreven dat de bachelorscriptie in groepen van drie studenten wordt uitgevoerd. Studenten schrijven een onderzoeksplan en geven op basis van zelf verzamelde data antwoord op de onderzoeksvragen. De studenten schrijven hierover gezamenlijk een bachelorthesis in de vorm van een wetenschappelijk artikel. De studenten krijgen in de beginfase een begeleider toegewezen. Het onderzoeksplan en de thesis worden door twee beoordelaars beoordeeld. Hiervoor wordt een standaard beoordelingsformulier gebruikt. Als de beoordeling van deze twee beoordelaars teveel verschilt of onvoldoende is, wordt de thesiscoördinator ingeschakeld als derde beoordelaar. Daarnaast vindt er een individuele beoordeling plaats van de (individueel) geschreven peer review over het thesiskoncept van een andere groep. Hiervoor wordt eveneens een standaard beoordelingsformulier gebruikt. Studenten presenteren de resultaten van het onderzoek op een thesiskonferentie waarvoor interne en externe deskundigen worden uitgenodigd.

Voor docenten is een handleiding beschikbaar waarin de afspraken, procedures en beoordelingscriteria voor de bachelorthesis vermeld staan. Voor studenten staan de criteria vermeld in de cursushandleiding. Het is de commissie opgevallen dat in de cursushandleiding een strakke planning gehanteerd wordt voor de bachelorthesis. Per onderdeel is vastgelegd wat de inleverdatum is (van concept- en eindversies) en wanneer studenten er feedback op krijgen. Dit is tijdens de gesprekken bevestigd door studenten en docenten. Docenten hebben daarnaast in het gesprek met de commissie bevestigd dat studenten voor het individuele onderdeel van de bachelorscriptie een voldoende moeten halen. De scriptiebegeleiders beoordelen gedurende het proces ook de individuele bijdrage van de studenten.

In de zelfstudie wordt aangegeven dat de masterthesis en de stage te zien zijn als een integrerende proeve van bekwaamheid. Studenten passen in deze twee onderdelen de tot dan toe geleerde kennis, vaardigheden en attitudes toe. De stage wordt afgerond met een stageverslag. De beoordeling vindt plaats door de stagedocent, die daarbij advies krijgt van de stagementor van het bedrijf. Bij de beoordeling wordt gebruik gemaakt van een standaardbeoordelingsformulier. De stagedocent is verantwoordelijk voor het beoordelen van de kwaliteit van de stageplekken en de stagebegeleiders.

De masterthesis wordt individueel uitgevoerd en begeleid. In het eerste overleg met de begeleider worden afspraken gemaakt over de werkwijze en over het onderzoekstijdschema. De tweede beoordelaar beoordeelt het onderzoeksplan en de thesis (eindproduct). Het onderzoeksplan moet met een voldoende worden beoordeeld voordat verder gegaan mag worden met de dataverzamelingsfase. De thesis wordt gepresenteerd op een openbare conferentie voor onderwijskundige onderzoekers, docenten, medestudenten en onderwijskundige professionals uit de praktijk. In de cursushandleiding wordt ingegaan op de leerdoelen, typen onderzoek en voorbeelden. Ook worden de procedure, het tijdspad en de beoordelingscriteria beschreven.

De commissie heeft met de examencommissie gesproken over het beoordelingsformulier van de masterscripties. De commissie is van mening dat daarin niet zichtbaar is hoe een cijfer tot stand komt en wat het belang van de verschillende onderdelen is. Dit wordt door de examencommissie erkend als probleem. Hierbij is opgemerkt dat het soms lastig is om een kwalitatief oordeel te formaliseren en dat de toelichting wel plaatsvindt tijdens de verdediging van de scriptie. Tijdens het gesprek is opgemerkt dat het invullen van de schriftelijke toelichting over het tot stand komen van het cijfer verplicht is bij de opleiding Psychologie. De commissie adviseert de opleidingen Onderwijskunde dit eveneens verplicht te stellen. Hierdoor zal de transparantie van de beoordelingen verbeterd worden.

Zoals in paragraaf 2.1.5 aangegeven neemt de opleiding op dit moment een aantal maatregelen om het scriptieproces te versnellen. Zo wordt onder meer een strakkere planning met deadlines voor het inleveren van (concept) stukken ingevoerd. Daarnaast worden subgroepjes georganiseerd waarin studenten feedback geven en ontvangen op elkaars onderzoeksplan en (concepten van de) thesis. De docenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben bevestigd dat bij de aanvang van het scriptieproces groepjes gevormd worden van studenten die met hetzelfde thema bezig zijn. Voor deze groepjes wordt een startbijeenkomst georganiseerd, zodat studenten elkaar kunnen ondersteunen bij bijvoorbeeld het literatuuronderzoek. De opleiding wil hiermee een bijdrage leveren aan de community vorming onder masterstudenten. Uit het gesprek met alumni blijkt dat hier zeker behoefte aan is.

Op basis van de bestudeerde materialen en de gelezen scripties stelt de commissie vast dat bij de bachelorthesis een strakke planning wordt gehanteerd, met vooraf vastgestelde inlevermomenten voor concept- en eindproducten. Ook bij de masterthesis wordt op dit moment een procedure met strakke deadlines ingevoerd (zie ook paragraaf 2.1.5). De commissie benadrukt het belang hiervan. Hierdoor zal de doorlooptijd van het thesistraject aanzienlijk verkort kunnen worden, waardoor ook het rendement van de opleiding kan toenemen.

3.1.2. Gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie is nagegaan of de studenten van de bachelor- en masteropleiding Onderwijskunde de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij heeft daartoe voorafgaand aan de

visitatie afstudeerwerken bestudeerd. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie tussentijdse en afsluitende toetsen bestudeerd en is zij nagegaan waar afgestudeerden terecht komen. De commissie vindt het niveau van de scripties die zij gezien heeft over het algemeen voldoende. Zij stelt vast dat de aandacht die in de opleidingen is voor academische vaardigheden duidelijk terug is te zien in de scripties en dat er sprake is van een adequaat niveau.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De commissie heeft vastgesteld dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd door afgestudeerden van de bacheloropleiding. Om het gerealiseerde eindniveau van de bachelorstudenten te bepalen, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie tezamen zestien scripties bestudeerd. Aan de hand van deze bachelorscripties wordt getoetst of studenten in staat zijn om in groepsverband een onderzoek op academisch niveau te verrichten. De commissie concludeert dat de scripties qua inhoud en niveau voldoen aan de eisen die gesteld mogen worden aan een bachelorscriptie op academisch niveau. Zij was het over het algemeen eens met het cijfer dat door de begeleiders is toegekend aan de scripties. De commissie merkt daarbij wel op dat de bachelorthesis worden geschreven door een groep van drie studenten. Dit betekent dat er in vergelijking met een individuele scriptie meer tijd beschikbaar is om tot een goed eindproduct te komen. Ook merkt de commissie op dat een individueel product, dat studenten kunnen presenteren bij toekomstige werkgevers, wellicht beter past bij een bacheloropleiding die een expliciet civiel effect nastreeft.

Bij de scripties met een hoge beoordeling was sprake van adequaat literatuurgebruik, een heldere structuur en schrijfstijl. De commissie heeft vastgesteld dat de scripties beoordeeld met een laag cijfer voldoende zijn, maar bijvoorbeeld een beperkt en eenzijdig gebruik van relevante literatuur laten zien of resulteren in een oppervlakkige conclusie.

Van de ALPO-variant heeft de commissie geen scripties kunnen bestuderen. De eerste groep ALPO studenten zal in 2011-2012 afstuderen en kan in principe na de bacheloropleiding direct aan de slag in de praktijk. Uit de gesprekken met studenten en docenten blijkt dat verwacht wordt dat een aanzienlijk deel van deze studenten de masteropleiding zal gaan volgen, al dan niet in deeltijd. De studenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben aangegeven dat ze voor een masteropleiding zullen kiezen omdat ze verwachten dat het in het huidige economische klimaat lastig is om een baan te vinden in het onderwijs. Ook hebben de studenten opgemerkt dat de ALPO-opleiding nog behoorlijk onbekend is in het werkveld. Studenten moeten op basisscholen vaak zelf uitleggen wat het doel is en waarvoor ze worden opgeleid. Eenmaal bekend met de ALPO-opleiding zien de basisscholen volgens de studenten wel de meerwaarde van een stagiair en de opleiding. Om de studenten te behouden voor de praktijk, heeft de faculteit met de betrokken schoolbesturen een regeling getroffen. Afgestudeerde ALPO studenten worden door de besturen in staat gesteld in deeltijd te werken en te studeren. De commissie zit het ook als een taak voor de opleiding om het unieke karakter van de afgestudeerden onder de aandacht van het werkveld te brengen.

Masteropleiding Onderwijskunde

Om na te gaan wat het eindniveau is van studenten die de masteropleiding Onderwijskunde afronden, heeft de commissie vierentwintig scripties beoordeeld. De commissie concludeert dat de cijfers die zij toekent aan deze scripties overeenkomen met de cijfers waarmee de studenten beoordeeld zijn. Ze merkt daarbij wel op dat het niet altijd duidelijk is hoe men vanuit het beoordelingsformulier tot een cijfer komt en wat daarin de rol is van de tweede beoordelaar.

Bij de scripties met een hoge beoordeling was sprake van een goede literatuuranalyse met voldoende diepgang, een goede onderzoeksopzet en uitvoering daarvan en een heldere structuur en schrijfstijl. Scripties beoordeeld met een lager cijfer zijn volgens de commissie van acceptabel niveau, maar bevatten bijvoorbeeld een matige onderzoeksopzet, laten een matig gebruik van wetenschappelijke literatuur zien, of resulteren in een summiere discussie en conclusie.

Een van de bestudeerde masterscripties past volgens de commissie minder goed bij een opleiding Onderwijskunde. Deze scriptie heeft de vorm van een filosofisch essay. En alhoewel de scriptie zeer goed geschreven is, is deze niet te typeren als een empirisch onderzoek of een reviewstudie. De commissie heeft dit tijdens de visitatie aan de orde gesteld. Hierbij is door de opleiding naar voren gebracht dat de betreffende student een bijzondere motivatie en drang had om zich op dit gebied te begeven. De student is daarbij begeleid door docenten op het gebied van wijsbegeerte en pedagogiek. De opleiding vindt het belangrijk om ruimte te bieden voor dergelijke scripties.

Voorafgaand aan de visitatie heeft de commissie het scala aan scripties met elkaar besproken. Het viel haar daarbij op dat bij de masterscripties zowel empirisch onderzoek als reviewstudies mogelijk zijn. Tijdens de gesprekken met de docenten en het management is dit bevestigd. Ook worden deze twee vormen in de cursushandleiding expliciet benoemd. Beide vormen worden met hetzelfde beoordelingsformulier beoordeeld. De visitatiecommissie is van mening dat daarmee niet voldoende recht gedaan wordt aan het verschillende karakter van deze twee vormen van onderzoek. Ze adviseert de opleiding voor beide typen een apart beoordelingsformulier te gebruiken.

Daarnaast is het de commissie opgevallen dat de onderwerpen van de scripties nogal uiteenlopen, waardoor het Utrechtse profiel niet altijd duidelijk uit de scripties blijkt. Zij raadt aan om meer eenheid te creëren, bijvoorbeeld door hieraan aandacht te besteden bij het goedkeuren van afstudeeronderwerpen.

De commissie stelt vast dat alle scripties tenminste met een voldoende beoordeeld kunnen worden. Ze concludeert dat de scripties van voldoende kwaliteit en over het algemeen adequaat geschreven zijn, voldoende abstract, een duidelijke structuur en een goed verzorgde indruk geven. De commissie constateert ook duidelijk een verschil in niveau in vergelijking met de bachelerscripties.

De commissie is nagegaan in welke werkvelden afstudeerden van de masteropleiding Onderwijskunde terecht komen en of zij adequaat zijn voorbereid op deze functie. In de zelfstudie wordt gerefereerd naar een onderzoek onder alumni. Daaruit blijkt dat de oud-studenten (189) met name werkzaam zijn in het hoger beroepsonderwijs, het academisch onderwijs en de bedrijfsopleidingen. Oud-studenten zijn het meest werkzaam in functies als onderwijskundig adviseur of directeur of manager. Tijdens de visitatie heeft de commissie met alumni gesproken. Hoewel zij van mening zijn dat er tijdens de opleidingen meer aandacht mag zijn voor mondelinge vaardigheden en actuele ontwikkelingen in het onderwijs, gaven zij aan tevreden te zijn over de functie waarin zij terecht zijn gekomen. Zij vinden dat de opleiding hen veel onderwijskundige bagage heeft gegeven om hun functie naar behoren te vervullen.

Op basis van de scripties die zij heeft ingezien en de informatie die zij heeft ontvangen over de werkzaamheden van afgestudeerden stelt de commissie vast dat de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding worden gerealiseerd.

3.2. Overwegingen

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij concludeert dat er sprake is van een adequaat systeem van toetsing en is er van overtuigd dat er voldoende valide en betrouwbaar wordt getoetst of studenten de eindkwalificaties behaald hebben.

De commissie vindt het positief dat er gewerkt wordt met toetsmatrijzen en antwoordmodellen per toets. Ook stelt zij vast dat er sprake is van een adequate en afgestemde mix van toetsvormen, en zijn de inhoud en het niveau van de toetsen die de commissie bestudeerd heeft in orde. Nagenoeg ieder vak wordt met twee verschillende toetsvormen afgesloten. Bij het beoordelen van stages en scripties wordt gebruik gemaakt van standaard beoordelingsformulieren en wordt een tweede beoordelaar ingezet. Ten aanzien van de beoordeling van de scripties raadt de commissie aan om het invullen van de schriftelijke toelichting verplicht te stellen. Hierdoor wordt voor studenten inzichtelijk op welke wijze het cijfer tot stand is gekomen. Daarnaast adviseert de commissie om voor de twee typen masterscripties een apart beoordelingsformulier te gebruiken.

De commissie is van mening dat de zowel de facultaire examencommissie als de facultaire toetscommissie op een (te) grote afstand van de opleiding opereren. Door de toetscommissie op opleidingsniveau in te richten, kunnen docenten nog beter ondersteund worden.

Om het eindniveau van de studenten te behalen heeft de commissie scripties ingezien van de bacheloropleiding en de masteropleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie (stageverslagen van de masteropleiding) en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van beide opleidingen stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het verdient volgens de commissie aanbeveling om de scriptieonderwerpen te laten aansluiten op de onderzoeksexpertise van de docenten. Studenten zullen dan meer dan nu het geval is deel uitmaken van de onderzoeksgemeenschap en zich profileren binnen het Utrechtse profiel.

3.3. Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde – ALPO variant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - voltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Onderwijskunde - deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

Het eindoordeel over de *voltijdvariant van de Bacheloropleiding Onderwijskunde* is **voldoende**.

Het eindoordeel over de *ALPO-variant van de Bacheloropleiding Onderwijskunde* is **voldoende**.

Het eindoordeel over de *deeltijdvariant van de Bacheloropleiding Onderwijskunde* is **voldoende**.

Het eindoordeel over de *voltijdvariant van de Masteropleiding Onderwijskunde* is **voldoende**.

Het eindoordeel over de *deeltijdvariant van de Masteropleiding Onderwijskunde* is **voldoende**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer (voorzitter) is hoogleraar Learning and Instruction bij de vakgroep Educational Development and Research en onderzoeksdirecteur van de Graduate School of Health Professions Education (SHE) van Maastricht University. Hij is eerder werkzaam geweest bij de Universiteit Twente (1984-1997), waar hij in 1990 Cum Laude promoveerde, en de Open Universiteit Nederland (1998-2009), waar hij als hoogleraar verantwoordelijk was voor het opzetten van een onderwijskundig onderzoeksprogramma. Hij was tot 2012 Onderwijsdirecteur en Wetenschappelijk Directeur van het Interuniversitair Centrum voor Onderwijswetenschappen (ICO) en is momenteel interim-voorzitter van de Programmaraad voor het Onderwijsonderzoek (PROO) van NWO. Zijn onderzoek richt zich op het ontwerpen van onderwijs en opleidingen, complex leren, en het educatief gebruik van ICT. Zijn meermalen bekroonde vier-componenten instructie-ontwerpmodel (4C/ID) wordt (inter)nationaal veel gebruikt voor cursus- en curriculumontwikkeling. Hij publiceerde verschillende Engelstalige boeken (vertaald in het Koreaans, Chinees, Spaans en Nederlands) en meer dan 150 artikelen in internationale tijdschriften. Hij is Associate Editor van het tijdschrift *Learning and Instruction* en lid van de redactieraad van een groot aantal andere tijdschriften.

Prof. dr. P. Van Petegem (vice-voorzitter) is gewoon hoogleraar Onderwijskunde aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Hij leidt er de onderzoeksgroep EduBRON (www.edubron.be) en het Expertisecentrum Hoger Onderwijs (www.ua.ac.be/echo). De rode draad doorheen zijn onderzoek is evaluatie, en dit zowel op microniveau (bv. onderzoek naar leerconcepties en –patronen bij leerlingen en studenten), op mesoniveau (ontwikkeling van instrumenten voor zelfevaluatie van scholen, de relatie tussen interne en externe evaluatie van scholen, onderwijsvernieuwingprojecten), als op macroniveau (implementatie van beleid inzake gelijke onderwijskansen, participatie, internationaal vergelijkend onderzoek naar procesindicatoren). Zijn onderwijsopdracht situeert zich in het masterprogramma opleidings- en onderwijswetenschappen en in de eerstegraads lerarenopleiding. Hij publiceerde verschillende boeken, artikelen in internationale tijdschriften en hij is reviewer voor tal van internationale tijdschriften. Hij is Editor van het tijdschrift *Studies in Educational Evaluation* en hij is lid van de redactie van een aantal tijdschriften.

Prof. dr. M. Valcke is hoogleraar Instructional Sciences en Voorzitter van vakgroep Educational Studies (Onderwijskunde) aan de Universiteit Gent. Voordien was hij tien jaar werkzaam aan de Open Universiteit Nederland. Zijn onderzoeksterrein is vooral toegespitst op open en afstandsleren, de innovatie van Hoger Onderwijs, kwaliteitszorg (performance indicatoren studies) en het geïntegreerde gebruik van informatie en communicatietechnologieën. Vanuit deze oriëntatie participeert hij aan een groot aantal visitaties in binnen- en buitenland. Hij benadrukt vooral evidence-based teaching en learning strategieën. Naast betrokkenheid bij opleidingen in Vlaanderen is hij gastprofessor aan de Beijing Normal University en gastdocent in verschillende masteropleidingen in Nederland. Hij is betrokken in een groot aantal nationale en internationale onderzoeken en (ontwikkelings-)samenwerkingsprojecten in Europa, Afrika en Latijns-Amerika. Naast projecten voor de Europese Gemeenschappen voerde hij consultancy activiteiten uit voor de Wereldbank, opdrachten voor nationale overheden, samenwerkingsprojecten met privé-bedrijven, enzovoort. Hij is voorzitter van de adviesraad Studiekeuze123 bij SURF en nauw betrokken bij de Nationale StudentenEnquête. Onderzoeksmatig is hij betrokken bij FWO, NWO, SSHRC (Canada). Hij publiceerde verschillende boeken, artikelen in internationale tijdschriften en is editor/reviewer in een groot aantal tijdschriften, waaronder *Computers in*

Human Behavior, Computers & Education, Journal of the Learning Sciences, Learning & Instruction, Internet & Higher Education.

Prof. dr. J. Elen is gewoon hoogleraar Onderwijs- en Opleidingskunde en vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven. Hij promoveerde aan de KU Leuven in 1993 en was nadien diensthoofd van de onderwijskundige dienst van de KU Leuven (de Dienst Universitair Onderwijs). Hij is thans verantwoordelijk voor inleidende colleges Instructiepsychologie en –technologie en verdiepende colleges rond educatieve technologie en educatief ontwerpen. Tussen 2006 en 2010 was hij coördinator van het expertisenetwerk van de lerarenopleidingen ‘School of Education’. Zijn onderzoek situeert zich op het vlak van het feitelijk gebruik door studenten van leeromgevingen en de wijze waarop dit kan worden aangestuurd, de integratie van onderzoek en onderwijs en de impact daarvan op kritisch denken. Hij is Associate Editor van *Instructional Science* en lid van de redactieraad van tal van tijdschriften.

Prof. Dr. Regina H. Mulder is sinds 2004 hoogleraar Allgemeine Pädagogik (Educational Science and Pedagogy) aan de University of Regensburg. Daarvoor was zij adjunct directeur van het universitair onderzoeksinstituut RISBO (EUR). Zij is gepromoveerd op de ontwikkeling en evaluatie van complexe leeromgevingen in het beroepsonderwijs. Daarna heeft zij veel (opdracht)onderzoek in met name het beroepsonderwijs verricht voordat zij naar Regensburg vertrok. Haar onderzoek richt zich op een grote diversiteit aan thema's op het gebied van ‘Vocational Education and Training and Learning in Organisations’, waarover zij publiceert in internationale tijdschriften en boeken. Zij is in meerdere editorial boards (waaronder *Educational Research Review*, *HRD-I*, *European Journal of Training and Development* and (occasional) reviewer voor o.a. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, *Vocations and Learning* and *High Ability Studies*. Zij heeft deelgenomen aan het internationale COST programma (1999-2004) en is momenteel EARLI SIG Coördinator. Zij was drie jaar lang lid van de NWO beoordelingscommissie voor het VICI-programma en sinds vele jaren reviewer voor NWO-PROO. Zij heeft in Regensburg de Bachelor en Masterstudies opgezet en een international Master (met University of Turku). Momenteel begeleidt zij 14 promotietrajecten. Aan de universiteit van Regensburg was zij decaan van de faculteit, en is momenteel (gekozen) lid van de senaat (universiteitsraad). Zij heeft deelgenomen aan meerdere visitatiecommissies in verscheidene landen (Hungary/UK; Germany, NL).

Drs. G.A. B. Zandsteeg is opleidingskundig consultant bij TriamFloat sinds 2001. Van 2007 tot 2011 vervulde zij de functie van businessmanager, eerst in de branche onderwijs, daarna in de industrie en tot slot in de zorgsector. Vanaf 1 september 2011 is zij ook docent Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Haar expertise gebieden zijn (competentiegerichte) leeromgevingen en toetsen, faciliteren van organisatieleren. Zij is momenteel met name werkzaam als adviseur in de zorgsector en adviseert organisaties veelal op gebied van strategisch opleiden en positioneren van leren. Zij studeerde Medische Biologie en later ook Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Zij schrijft voor bijvoorbeeld *Opleiding & Ontwikkeling*. Zij is lid van de werkveldadviescommissie van de opleiding Opleidingskunde van de Hogeschool Arnhem Nijmegen.

Drs. S. Langerak is business manager bij TriamFloat; een onderwijskundig adviesbureau. Voorheen is zij zelf als consultant bij TriamFloat werkzaam geweest en daarvoor 10 jaar als onderwijskundige in het HBO. Zij richt zich op het acquireren van onderwijskundige opdrachten in het (beroeps)onderwijs, waarbij zij de match maakt tussen de vraag van de klant en de ervaring en expertise van de consultants. Zij stuurt tevens een team van

onderwijskundigen aan dat als consultant werkzaam is bij TriamFloat. Inhoudelijke focus van de dienstverlening in het onderwijs ligt op curriculumontwerp en onderwijs. Tevens ligt veel nadruk op de kwaliteit van toetsing en het professionaliseren van betrokkenen in het proces van examineren en toetsen. Kwaliteitszorg is tevens een speerpunt in de begeleiding van opleidingen en onderwijsinstellingen. Het betreft de kwaliteit op opleidingsniveau en de kwaliteit van het kwaliteitssysteem van een onderwijsinstelling. Naast haar rol als business manager is voert zij soms opdrachten uit bij klanten. Dit betreft met name vraagstukken op het gebied van accreditatie van bestaande en nieuwe opleidingen.

P.J. Smits is student van de bacheloropleiding Onderwijskunde en pre-masteropleiding Communication Studies aan de Universiteit Twente. Hij heeft voornamelijk affiniteit met moderne media-toepassingen in educatie. Tijdens zijn studie is hij actief geweest in diverse besturen en commissies van onder andere een studievereniging, heeft hij zitting genomen in de Faculteitsraad van de faculteit Gedragswetenschappen en is hij voor diverse diensten van de Universiteit Twente student-assistent geweest. Daarnaast was hij portefeuillehouder educatie bij de ontwikkeling van de serious game Wettenstrijd en is hij in 2010 zijn eigen onderneming Syndesign gestart.

T. Hoogerwaard BSc is student van de masteropleiding Onderwijskundig Ontwerp en Advisering aan de Universiteit Utrecht. Hiervoor heeft zij aan dezelfde instelling de bacheloropleiding Onderwijskunde afgerond. Tijdens haar studie heeft zij als studentlid zitting gehad in verschillende bestuurlijke gremia zoals de opleidingscommissie Onderwijskunde, het managementteam Onderwijskunde en de Board of Studies Undergraduate School Social and Behavioral Sciences. Daarnaast heeft zij ervaring als student-assistent in het onderwijs van verschillende onderwijskundige cursussen.

Bijlage 2: Bezoekprogramma

Wat en hoe laat	wie	functie
Management 8.30-9.30	Prof.dr. Theo Wubbels	Vice-decaan Undergraduate School
	Prof.dr. Werner Raub	Vice-decaan Graduate School
	Wichert Duyvendak	Directeur Instituut Theo Thijssen
	Prof.dr. Mieke Brekelmans	Mastercoördinator Onderwijskundig Ontwerp en Advisering
	Dr. Gijsbert Erkens	Bachelordirecteur Onderwijskunde
	Prof.dr. Jan Vermunt	Afdelingsvoorzitter Educatie
	Drs. Giselle de Leeuw	Beleidsmedewerker Onderwijs
	Josephine Verstappen	Studentlid MT
Studenten 09.30-10.30	Nina te Riele	Eerstejaars bachelorstudent Onderwijskunde regulier
	Ilse van Dijk	Tweedejaars bachelorstudent Onderwijskunde regulier
	Itzel Zuiker	Derdejaars bachelorstudent Onderwijskunde regulier
	Jascha Stunnenberg	Derdejaars bachelorstudent ALPO
	Janice Wierenga	Vierdejaars bachelorstudent ALPO
	Ester de Jong BSc	Masterstudent (voltijd) Onderwijskundig Ontwerp en Advisering
	Andries Vroegrijk BSc	Masterstudent (deeltijd) Onderwijskundig Ontwerp en Advisering
Docenten 10.30-11.15	Gerdine Torn MSc	Docent Academische lerarenopleiding primair onderwijs
	Drs. Albert van Zanten	Docent Academische lerarenopleiding primair onderwijs
	Drs. Marianne Konings	Docent Academische lerarenopleiding primair onderwijs
	Dr. Jeroen Janssen	Docent bachelor regulier en master
	Drs. Jos Jaspers	Docent bachelor regulier en master
	Drs. Danielle Vlaanderen	Docent bachelor regulier en master
	Prof.dr. Karel Stokking	Docent master en Academische lerarenopleiding primair onderwijs
OLC, OAC en klankbordgroepen 11.30-12.00	Dr. Frans Prins	Voorzitter Opleidingsadviescommissie (OAC), voorzitter Opleidingscommissie Undergraduate School (OLC)
	Dr. Casper Hulshof	Lid Opleidingsadviescommissie (OAC)
	Michiel Fleerkate BSc	Lid Klankbordgroep (KBG)
	Christine van Vliet	Lid Opleidingsadviescommissie (OAC)
	Mirte Vijftigschildt	Lid Opleidingsadviescommissie (OAC)
Examencie & studieadviseur 12.45 -13.30	Drs. Gusta Bouman	Studieadviseur
	Paul Maasen	Coördinator Studieloopbaanbegeleiding ALPO
	Drs. Frieda Leenders	Studieadviseur
	Dr. Marieke van der Schaaf	Lid Examencommissie Onderwijskunde
	Dr. Herman van Boxtel	Voorzitter toetscommissie
	Prof.dr. Carol van Nijnatten	Voorzitter examencommissie academische masters
	Prof.dr. Lorenz van Doornen	Voorzitter examencommissie bacheloropleidingen
Alumni 13.30-14.00	Renske de Kleijn MSc	Alumnus bachelor Onderwijskunde
	Marjolein Berends MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
	Simone Kooij MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
	Jettie de Vos MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
	Maaïke Slingerland MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
	Sanne Gratama van Andel MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
	Annet Feijen MSc	Alumnus bachelor en master Onderwijskunde
Eindgesprek met management 14.30-15.30	Prof.dr. Theo Wubbels	Vice-decaan Undergraduate School
	Prof.dr. Werner Raub	Vice-decaan Graduate School
	Wichert Duyvendak	Directeur Instituut Theo Thijssen
	Prof.dr. Mieke Brekelmans	Mastercoördinator Onderwijskundig Ontwerp en Advisering
	Dr. Gijsbert Erkens	Bachelordirecteur Onderwijskunde
	Prof.dr. Jan Vermunt	Afdelingsvoorzitter Educatie
	Drs. Giselle de Leeuw	Beleidsmedewerker Onderwijs
	Josephine Verstappen	Studentlid MT

Mondelinge rapportage 17.30-17.45 en aansluitend borrel	Alle docenten, panelleden	Alle docenten, panelleden
--	---------------------------	---------------------------

Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader Onderwijskunde

Inleiding

In dit document wordt een referentiekader voor de discipline Onderwijskunde gepresenteerd. Daarbij is gestart vanuit het referentiekader zoals gepresenteerd in het visitatierapport uit 2006 (QANU, 2006). De huidige stand van zaken in de discipline vertoont grote overeenkomsten met die van vijf jaar geleden, hoewel er wel een paar verschuivingen waar te nemen zijn (zoals ook verwoord in het rapport van commissie de Graaf).

Hierna wordt een beschrijving gegeven van het kennisdomein van de onderwijskunde en wordt een overzicht gegeven van de domeinen waarop kennis, inzicht en vaardigheden van een onderwijskundige worden verondersteld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het vakgebied Onderwijskunde

Onderwijskunde is een wetenschappelijke discipline waarbinnen bestudeerd wordt hoe en onder welke condities leerprocessen verlopen en waarbinnen producten of processen ontworpen en onderzocht worden met als doel leerprocessen te bevorderen. Daarbij worden verschillende niveaus onderscheiden: micro, meso en macro. Bovendien kan dit zich in verschillende contexten afspelen, zowel binnen het onderwijs als binnen arbeidsorganisaties.

Op het microniveau gaat het om de lerende. Hier staat centraal het onderzoeken en het ontwikkelen, implementeren en evalueren van onderwijs- en leerprocessen, van curricula en van leeromgevingen binnen scholen of arbeidsorganisaties, en in toenemende mate in zelforganiserende omgevingen. Op het mesoniveau gaat het om leiderschap aan en organisatie en inrichting van scholen, instituten, en relatienetwerken. Het macroniveau betreft het landelijke of internationaal niveau. Daar worden het onderwijsbeleid en de relatie tussen onderwijs en maatschappij (loopbanen, arbeidsmarkt) of tussen leren en werken bestudeerd.

De discipline heeft een sterk multidisciplinair karakter en een breed toepassingsgebied (zie vergelijkende analyse van het Nuffic, 2005). Die multidisciplinariteit komt o.a. tot uitdrukking in de Nederlandstalige en Engelse naamgevingen van de opleidingen die in het Croho onder het label Onderwijskunde worden geschaard: Onderwijskunde, Onderwijswetenschappen, Educational Sciences en Learning Sciences.

Zowel nationaal als internationaal zijn er vijf hoofdgroepen opleidingen te onderscheiden:

- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in de pedagogische wetenschappen;
- Ontwerpgerichte onderwijskundige opleidingen die zijn voortgekomen uit de ontwikkelingen op het gebied van onderwijsmedia en -technologie en het systematisch ontwerpen van instructie;
- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in beleid- en organisatiewetenschap;
- Onderwijskundeopleidingen die gesitueerd zijn in het veld van de *'Human Resource Development'* (HRD);
- Onderwijskundeopleidingen met een focus op vragen ten aanzien van curriculum, leeromgeving en leraar.

De historische achtergrond werkt door in de inhoud, organisatie en vormgeving van de opleidingen, evenals recente tendensen in het onderwijs, het onderzoek en de samenleving. De maatschappelijke zorg om de kwaliteit van het onderwijs heeft o.a. geleid tot een roep om

meer evidence-based onderwijs, hetgeen tot het initiatief TIER² heeft geleid. Iets vergelijkbaars geldt voor de veranderingen in de bevolkingssamenstelling in de grote steden, hetgeen o.a. heeft geleid tot de inrichting van een opleiding pedagogiek en onderwijskunde aan de EUR³. Ook heeft zich in de afgelopen jaren een onderzoeksrichting uitgekristalliseerd die wordt aangeduid met 'Learning Sciences'⁴, waarin de scope expliciet wordt verbreed naar vraagstellingen rond leren buiten de onderwijssetting. Wereldwijd tooien zo'n 20 instituten zich met deze naam, waaronder twee in Nederland. Deze tendens wordt mede gevoed door subsidieprogramma's van de EU in het kader van de FP6 en FP7 programma's die gericht zijn op het ontwerp en de instrumentatie van deze processen.

De aan deze richtingen verbonden opleidingen zijn doorgaans op heel verschillende wijzen georganiseerd en vormgegeven. De opleidingen in het domein Onderwijskunde kennen daarom vele accenten en specialismen, zowel binnen de bachelorprogramma's als de masterprogramma's. Ook de namen van de opleidingen verschillen. In de rest van deze tekst zal worden gesproken over 'de onderwijskunde'.

Bij het onderzoeken van onderwijskundige thematieken of het ontwikkelen van onderwijskundige producten worden wetenschappelijke inzichten toegepast (methoden, theorie, empirie) uit onder andere de disciplines pedagogiek, sociologie, psychologie, neuroscience, economie, organisatiekunde en rechtswetenschappen, informatica en ontwerpwetenschappen.

In hun werkwijze dienen onderwijskundigen cognitief en metacognitief met wetenschappelijke kennis en inzichten te kunnen omgaan, en die adequaat te kunnen toepassen in onderzoek en in de oplossing van problemen binnen de praxis waarin of ten behoeve waarvan zij werkzaam zullen zijn. Ze hebben een kritische en onderzoekende houding tegenover verschijnselen en gebeurtenissen in onderwijs en opleidingen, mede in hun maatschappelijke context. In zowel wetenschappelijk onderzoek als de praxis wordt vaak samengewerkt, mede vanwege de grote complexiteit van de maatschappelijke werkvelden onderwijs en opleidingen, en de hoge omloopsnelheid van informatie.

Het onderzoek stoelt onder meer op de (toegepaste) methodenleer en statistiek, naast de binnen de Onderwijskunde ontwikkelde onderzoeksmethoden waaronder ook ontwerpgericht onderzoek. De gebruikte methoden van onderzoek (methodologie, kwalitatieve en kwantitatieve analysetechnieken) zijn grotendeels ontleend aan de bijdragende wetenschappen; daarnaast zijn binnen de onderwijskunde speciale methoden, waaronder ontwerpgericht onderzoek, en werkwijzen ontwikkeld.

Het niveau van de afgestudeerden

In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt tussen het eindniveau van de bachelor- en masteropleidingen. De eisen t.a.v. de bachelorafgestudeerden betreffen de breedte van het domein. Onderwijskundigen die op mastersniveau werken, hebben zich doorgaans verdiept in een van de deeldomeinen en kenmerken zich door een grotere mate van zelfstandigheid, kunnen omgaan met hogere mate van complexiteit, samenwerken met en/of (bege)leiden van mensen met verschillende (multidisciplinaire) taken binnen projecten, en de mate waarin zij in staat zijn tot transfer van hun kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties.

² De daarbij behorende masteropleiding is niet betrokken bij deze accreditatieronde.

³ Ook niet betrokken bij deze accreditatieronde.

⁴ De vertaling Leerwetenschappen is ongebruikelijk vanwege de ambiguïteit. De commissie De Graaf heeft gekozen voor de term OnderwijsLeerwetenschappen om het hele gebied te omschrijven.

Bacheloropleiding

Algemene eisen met betrekking tot afgestudeerden zijn de volgende.

Kennis en inzicht

De onderwijskundige heeft kennis van en inzicht in:

- de ondersteunende wetenschappen pedagogiek, (onderwijs)psychologie, neurowetenschappen (onderwijs)sociologie en (wetenschaps)filosofie en ethiek in het algemeen en in het bijzonder toegepast op onderwijskundige vraagstukken en ethische vraagstukken in het onderwijs en binnen opleidingen;
- curriculumtheorie (curriculumconcepten, strategieën voor curriculumontwikkeling);
- instructietheorie (leerpsychologie, instructie-ontwerp, het inrichten van leerprocessen);
- evaluatie en assessment (beoordelen van leerprocessen en -prestaties, programmaevaluatie, bepalen van de resultaten van leerprocessen);
- leren en opleiden in arbeidsorganisaties (waaronder scholen);
- implementatie van veranderingen en vernieuwingen (in het licht van docent-, curriculum-, en schoolontwikkeling);
- de inrichting van het onderwijs in Nederland en de geschiedenis van opvoeding en onderwijs (het Nederlandse schoolstelsel, en het actuele onderwijsbeleid);
- het gebruik van ICT in het onderwijs of binnen leersituaties binnen arbeidsorganisaties;
- het onderwijs als organisatie ((theorieën over) schoolorganisatie en -management, beleid en innovatie);
- de rol van de docent of trainer als primaire factor bij het realiseren van onderwijsleeromgevingen en het ondersteunen van lerenden op vele gebieden;
- professionalisering van docenten in het kader van kwaliteitsbevordering en organisatieontwikkeling;
- interactieprocessen in leergroepen (zoals schoolklassen, teams, etc.).
- Op het gebied van de methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek heeft de onderwijskundige kennis van en inzicht in:
 - het begrippenapparaat dat wordt gebruikt in het sociaal-wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en met betrekking tot de eigen discipline (de empirische cyclus, variabelen, onderzoeksontwerpen, populatie en steekproeven);
 - de beschrijvende statistiek en de toetsende statistiek;
 - methoden van dataverzameling en -verwerking (zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden);
 - onderzoeksontwerpen (zoals experimentele en quasi-experimentele designs, ontwerpgericht onderzoek, case studies, correlatieve designs en beschrijvend onderzoek).

Vaardigheden

De domeinspecifieke eisen zijn geformuleerd in termen van kennis en inzicht. Van afgestudeerde bachelors wordt verwacht dat ze die kennis en inzicht zodanig beheersen dat ze deze kunnen toepassen in de beroepspraktijk. Dat betekent dat de afgestudeerde moet beschikken over:

- Het vermogen om verkregen onderzoeksbevindingen op realistische wijze te kunnen beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijswerkelijkheid;
- Het vermogen om resultaten van (toegepast) onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;

- Het vermogen om leerprestaties te analyseren;
- Het vermogen om onderwijskundige problemen in school- en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (o.m. management, docenten of trainers).
- Het vermogen om samen te werken met mensen met een andere disciplinaire achtergrond.

De academische vaardigheden (zoals schriftelijke en communicatieve vaardigheden, reflecteren, bijdragen aan kennisontwikkeling) worden gezien als eisen die aan het wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld en worden weerspiegeld in de Dublin-descriptoren. Ze worden dus niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen op dezelfde wijze beheerst te worden.

Masteropleiding

Binnen het domein waarvoor de master opleidt wordt inhoudelijke verdieping gegeven op een of meerdere deeldomeinen van de onderwijskunde. De richting waarin kan per opleiding verschillen. Omdat deze opleidingen een verdere profilering vormen op een of meerdere deeldomeinen, worden voor de masteropleidingen Onderwijskunde geen minimale domeinspecifieke eisen geformuleerd. Hieronder wordt wel een indicatie gegeven van het niveau dat moet worden bereikt.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde moet in staat zijn om:

- Problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen ten behoeve van verdere kennis- en praxisontwikkeling;
- De onderzoeksvragen empirisch onderzoekbaar te maken, een onderzoeksmethodiek uit te werken en het onderzoek uit te voeren;
- De resultaten van het onderzoek te betrekken op eerder empirisch onderzoek uit de onderwijskunde; vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op het onderzoek.
- Ontwerp-vraagstukken kunnen oplossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

Vaardigheden

Zoals al eerder geschetst, kenmerken onderwijskundigen die op masterniveau werken zich door een grotere mate van zelfstandigheid dan bachelorafgestudeerden, kunnen ze omgaan met een hogere mate van complexiteit en zijn ze (beter) in staat tot het vertalen van hun bevindingen naar nieuwe kennis en naar nieuwe toepassingen in het werkveld ten behoeve van het faciliteren van leren.

Bijlage 4: Eindkwalificaties

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De eindkwalificaties van de bacheloropleiding Onderwijskunde op het gebied van academische vorming, disciplinaire scholing en toepassing in de praktijk zijn onderstaand beschreven volgens de vijf Dublin descriptoren:

Kennis en inzicht

Een afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in:

- de belangrijkste onderwijskundige visies en theorieën;
- de onderwijskunde als wetenschap en haar toepassingen;
- de geschiedenis van het onderwijs, stromingen daarbinnen en de relatie daarvan met maatschappelijke ontwikkelingen;
- de methodologie, methoden en technieken van onderzoek, en verantwoord wetenschappelijk handelen;
- de relatie met psychologie, sociologie en pedagogische wetenschappen als basisdisciplines van de onderwijskunde;
- de theorie en ontwikkelingen op het gebied van het ontwikkelen van onderwijsmateriaal en het gebruik van ICT daarbij;
- de theorie en ontwikkelingen op het gebied van competentiebepaling, diagnostiek, toetsing en evaluatie;
- de theorie en ontwikkelingen op het gebied van onderwijsadvies en bedrijfsopleidingen;
- wetenschapsfilosofische stromingen en ethische vraagstukken.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde is in staat om:

- aan de hand van een vraag uit de wetenschap, de praktijk of het beleid een onderzoeksopzet te maken, dit onderzoek uit te voeren en daarover te rapporteren op een manier die voldoet aan de daarvoor in de wetenschap gangbare criteria;
- onderwijsmateriaal vorm te geven mede op basis van opvattingen uit de funderende disciplines, te weten psychologie, pedagogische wetenschappen en sociologie;
- onderwijskundige praktijkproblemen te analyseren en een onderbouwd advies uit te brengen;
- evaluatie-, toetsing- en beoordelingsprocedures te ontwikkelen en te evalueren.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde kan:

- wetenschappelijke literatuur en andere informatie op het betreffende kennisgebied verzamelen en selecteren, deze kritisch beoordelen en gebruiken bij theorievorming, onderzoek en ontwikkelwerk;
- teksten en beweringen kritisch analyseren en mede op basis daarvan een eigen conceptueel kader, synthese en/of standpunt ontwikkelen;
- reflecteren op de eigen ontwikkeling en loopbaan en bewuste keuzes maken met het oog op de verdere ontwikkeling en loopbaan;

- een integere en constructief-kritische houding tonen met betrekking tot eigen en andermans plannen en resultaten van onderzoek en ontwikkelwerk;
- een respectvolle en verantwoordelijke houding tonen tegenover medestudenten en tegenover anderen met wie men in het kader van werkzaamheden in contact staat.

Communicatie

De afgestudeerde kan:

- op het niveau van een beginnend academisch professional schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren;
- het functioneren en de producten van anderen en van zichzelf evalueren;
- openheid tonen in het communiceren over de uitvoering en resultaten van eigen en andermans onderzoek en ontwikkelwerk;
- professionaliteit tonen bij het overdragen van kennis en het presenteren van plannen en resultaten van onderzoek en ontwikkelwerk.

Leervaardigheden

De afgestudeerde heeft:

- de bereidheid om tijdens de verdere loopbaan te blijven leren, zichzelf verder te ontwikkelen, en bij te dragen aan het vakgebied;
- inzicht in en kan reflecteren op het eigen leerproces en studieloopbaanontwikkeling en kan daaraan consequenties verbinden door het aanvullen van de eigen competenties.

Masteropleiding Onderwijskunde

Toepassen van kennis en inzicht

Toepassen van kennis en inzicht vraagt van de onderwijskundige academische en onderwijskundige vaardigheden. Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

- a) complexe vraagstukken op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties vanuit meervoudige theoretische perspectieven te analyseren en deze te relateren aan wetenschappelijke en maatschappelijke debatten;
- b) resultaten van bestaand onderzoek te interpreteren en toe te passen in de beroepspraktijk op academisch niveau;
- c) specialisatie specifieke vaardigheden op het gebied van ontwerpmethodologie, toetsing en evaluatie, en ontwikkeling van professionaliseringstrajecten op een wetenschappelijk verantwoorde wijze in te zetten;
- d) zelfstandig onderzoek te doen op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties, en daarbij methoden te kiezen geschikt voor complexe casussen en realistische praktijksituaties;
- e) onderwijskundige projecten te plannen, managen en coördineren, en innovaties te implementeren.

Oordeelsvorming

Afgewogen oordeelsvorming en daarbij rekening houden met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, is een integraal onderdeel van het functioneren als onderwijskundige. In het contact met verschillende belanghebbenden (opdrachtgever, lerenden, onderzochten,

andere betrokkenen) moeten verschillende, soms tegenstrijdige belangen zorgvuldig worden afgewogen. Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

- a) verantwoordelijk te handelen als professional en gevolgen van eigen handelen ten opzichte van andere betrokkenen kritisch-reflectief te beschouwen;
- b) kritisch te reflecteren op zelf verzamelde gegevens op grond van theoretische, methodologische en maatschappelijke overwegingen;
- c) kritisch te reflecteren op ontwikkelingen en discussies in wetenschap en samenleving op het gebied van actuele vraagstukken met betrekking tot onderwijskundig ontwerp assessment en professionalisering in organisaties op grond van gefundeerde theoretische en door onderzoek onderbouwde overwegingen, en eigen opvattingen en inzichten kritisch te toetsen aan recente ontwikkelingen;
- d) kritisch na te denken over de beroepsethiek van academici in de bredere maatschappelijke context van kennisvergaring en -toepassing.

Communicatie

In de uitoefening van het beroep van onderwijskundige is effectieve en heldere communicatie van het ontwerp, oordeel of advies naar opdrachtgever, andere professionals en andere betrokkenen van essentieel belang. Professionele rapportage (mondeling of schriftelijk) impliceert een duidelijke structuur, explicitering van bronnen, theoretische en methodische onderbouwing, systematische afweging van argumenten en transparantie in conclusie of advies. Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

- a) samen te werken met andere onderwijskundigen, docenten, vakdeskundigen, opdrachtgevers, en andere betrokkenen;
- b) wetenschappelijke kennis en inzichten op het terrein van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties over te brengen aan collega-onderwijskundigen, studenten binnen het hoger onderwijs, opdrachtgevers, en andere betrokkenen, door het schriftelijk rapporteren in artikelen en papers en het mondeling verwoorden van wetenschappelijke kennis, inzichten, debatten en eigen onderzoeksresultaten;
- c) wetenschappelijke discussies, publicaties van wetenschappelijk onderzoek en resultaten van eigen onderzoek te vertalen in termen van concrete activiteiten of beleidsconclusies.

Leervaardigheden

Voor een professionele beroepsbeoefenaar is een kritische en reflectieve academische houding met betrekking tot eigen expertiseontwikkeling en professionaliteit, en het herkennen van de eigen leerbehoeften en deze actief te vervullen noodzakelijk voor het blijvend wetenschappelijk en ethisch verantwoord uitoefenen van het beroep. Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

- a) zelfstandig op de hoogte te blijven (onder andere met inzet van ICT) van de wetenschappelijke literatuur en ontwikkelingen op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties;
- b) te leren van persoonlijke communicatie en feedback;
- c) de eigen loopbaanontwikkeling vorm te geven door de bereidheid en het vermogen om de eigen competenties verder te ontwikkelen en bij te dragen aan (de ontwikkeling van) het vakgebied.

Bijlage 5: Curricula

Curriculum van de bacheloropleiding Onderwijskunde

Jaar 1

	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 1	Inleiding in de Onderwijskunde (200300179, niveau 1)	Majorgebonden keuze: De onderwijskundig ontwerper (200300150, niveau 1)	Schoolorganisatie: theorie en advies (200300149, niveau 2)	Wetenschapsfilosofie en Geschiedenis van het Onderwijs en de Onderwijskunde (20100109, niveau 2)
	Methoden, technieken en statistiek 1 (200300171, niveau 1)	Methoden, technieken en statistiek 2 (200300173, niveau 2)	Majorgebonden keuze: Opvoeding en ontwikkeling 1 (200300170, niveau 1)	Majorgebonden keuze: Opvoeding en Maatschappij (200600051, niveau 1)

Jaar 2

	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 2	Onderwijspsychologie (200300103, niveau 2)	Ontwerpen van leersituaties (200300142, niveau 3)	Assessment en evaluatie in onderwijs en opleiding (200500044, niveau 3)	Onderwijskundige veranderingsinterventies (200600046, niveau 3)
	Education & ICT (200500059, niveau 2)	Majorgebonden keuze: Methoden in onderwijskundig onderzoek (200800010, niveau 3)	Majorgebonden keuze	Majorgebonden keuze

Jaar 3

	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 3	<i>Profilering</i>	<i>Profilering</i>	Majorgebonden keuze: Bachelorthesis (200600207, niveau 3)	
	<i>Profilering</i>	<i>Profilering</i>	<i>Profilering</i>	<i>Profilering</i>

Curriculum van de bacheloropleiding Onderwijskunde, ALPO variant

Jaar 1

Periode 1 Inleiding in kunst en kunde van het onderwijs	Periode 2 Didactiek en ontwerpen	Periode 3 Ontwikkeling van het jonge kind	Periode 4 Analyseren en onderzoeken
Majorgebonden keuze: Inleiding in lesgeven en reflecteren Pedagogiek 41 (2 EC niveau 1)	<i>Profilering:</i> Didactiek van geschiedenis, aardrijkskunde en natuuronderwijs Wereldoriëntatie 41 (3 EC niveau 1)	<i>Profilering:</i> Taalontwikkelende middelen in de onderbouw Nederlands 41 (3 EC niveau 1)	<i>Profilering:</i> Bewegingsonderwijs voor het jonge kind Bewegingsonderwijs 41 (3 EC niveau 1)
Inleiding in de onderwijskunde (7,5 EC niveau 1)	Profilering: Rekenen in de bovenbouw Rekenen 41 (2 EC niveau 1)	Majorgebonden keuze: Lesgeven aan het jonge kind Pedagogiek 42 (2 EC niveau 1)	Analyseren en redeneren: systematisch nadenken over theorie en praktijk (2,5 EC niveau 1)
Inleiding in schrijfvaardigheid op bord en papier* Schrijven 41 (1 EC niveau 1) Proeve van de kunstvakken* Kunstvakken 41 (2 EC niveau 1)	Ontwerpen van leeromgevingen (7,5 EC niveau 1)	Ontwikkelingspsychologie (7,5 EC niveau 1)	Methoden van onderwijsonderzoek 1 (5 EC niveau 1)
Praktijk 01* Groep 5 t/m 8 (6 EC niveau 1)		Praktijk 02* Groep 1-2 (6 EC niveau 1)	
* Deze cursussen tellen niet mee voor de bachelor Onderwijskunde.			

Jaar 2

Periode 1 Leertheorie en onderwijspraktijk	Periode 2 Schrijven en onderzoek	Periode 3 Kunst en de school in de maatschappij	Periode 4 Filosofische, historische en geografische vraagstukken
Majorgebonden keuze: Leren en onderwijzen in groep 3 t/m 8 Pedagogiek 43 (2 EC niveau 1)	<i>Profilerings:</i> Geletterdheid: didactiek van lezen, stellen en spellen Nederlands 42 (3 EC niveau 1)	De vele talen van kinderen* Kunstvakken 42 (5 EC niveau 1)	<i>Profilerings:</i> Mens en maatschappij in historisch en geografisch perspectief Wereldoriëntatie 42 (4 EC niveau 1)
<i>Profilerings:</i> Rekenwiskundige ontwikkeling in groep 1 t/m 5 Rekenen 42 (3 EC niveau 1)	<i>Profilerings:</i> Handschriftontwikkeling Schrijven 42 (1 EC niveau 1)	Majorgebonden keuze: Maatschappelijke problemen en sociale processen (7,5 EC niveau 1)	Filosofische reflectie op vraagstukken in onderwijspraktijk en onderwijsonderzoek (7,5 EC niveau 3)
Majorgebonden keuze: Onderwijspsychologie (7,5 EC niveau 2)	Academisch schrijven (2,5 EC niveau 2)		
	Methoden van onderwijsonderzoek 2 (5 EC niveau 2)		
Praktijk 03* Groep 3 (6 EC niveau 1)	Praktijk 04a* (4 EC niveau 1) <i>Profilerings:</i> Praktijk 04b: Praktijkonderzoek Groep 4 t/m 8 (2 EC niveau 1)		
* Deze cursussen tellen niet mee voor de bachelor Onderwijskunde.			

Jaar 3

Periode 1 Beoordelen en zorg	Periode 2 Rekenen en zorg	Periode 3 Taal en zorg	Periode 4 Kinderen en omgeving
Majorgebonden keuze: Zorg voor kinderen in het onderwijs Pedagogiek 44 (3 EC niveau 2)	Orthopedagogiek 2: Internaliserend en externaliserend probleemgedrag in de klas (7,5 EC niveau 3)	<i>Profilering:</i> Rekenonderwijs op peil-opbrengstgericht werken Rekenen 43 (3 EC niveau 2)	<i>Profilering:</i> Aan het werk met natuuronderwijs en techniek Wereldoriëntatie 43 (3 EC niveau 1)
Orthopedagogiek 1: Inleiding in leerproblemen en leerstoornissen (2,5 EC niveau 2)	Majorgebonden keuze: Toetsen en beoordelen 1 (3,5 EC niveau 2)	<i>Profilering:</i> Taalonderwijs op maat Nederlands 43 (3 EC niveau 1)	Majorgebonden keuze: Kinderen in context (7,5 EC niveau 2)
Methoden van onderwijsonderzoek 3 (5 EC niveau 2)		Majorgebonden keuze: Toetsen en beoordelen 2 (4 EC niveau 2)	
Praktijk 05a* Speciaal (basis)onderwijs (6 EC niveau 1) <i>Profilering:</i> Praktijk 05b: Praktijkonderzoek (3 EC niveau 2)		Praktijk 06a* Specialisatie onderbouw/bovenbouw (6 EC niveau 1) <i>Profilering:</i> Praktijk 06b: Praktijkonderzoek (3 EC niveau 2) Praktijk 06c: Kunst- en cultuureducatieweek* (niveau 1)	
* Deze cursussen tellen niet mee voor de bachelor Onderwijskunde.			

Jaar 4

Periode 1 Normen en kwaliteit	Periode 2 Schoolontwikkeling	Periode 3 en Periode 4 Leraar en onderwijskundige
<i>Profilering:</i> Rekenen en onderzoek Rekenen 44 (3 EC niveau 2)	Majorgebonden keuze: Taal en onderzoek (4 EC niveau 1)	Bachelorthesis (15 EC niveau 3)
Majorgebonden keuze: Geschiedenis van onderwijs en opvoeding Pedagogiek 45 (2 EC niveau 2)	Majorgebonden keuze: Innovatie en evaluatie (7,5 EC niveau 3)	
Majorgebonden keuze: Schoolorganisatie en kwaliteitszorg (7,5 EC niveau 2)		
Praktijk 07* Specialisatie onderbouw/bovenbouw oriëntatie (2 EC niveau 1)	Praktijk 08a* Specialisatie onderbouw/bovenbouw (16 EC niveau 1) <i>Profilering:</i> Praktijkonderzoek 08b (3 EC niveau 2)	
* Deze cursussen tellen niet mee voor de bachelor Onderwijskunde.		

Curriculum van de masteropleiding Onderwijskunde

Semester 1		Semester 2	
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
<i>Collectief</i>	<i>Individueel</i>		
<i>Kerncursus 1 (EDI)</i> Educatief Design en Implementatie 5 EC	<i>Verdiepingsthema 1</i> EDI, OAC of P&C 3 EC		<i>Verdiepingsthema 2</i> EDI, OAC of P&C 3 EC
	Thesisproject 18 EC		
<i>Kerncursus 2 (OAC)</i> Ontwikkeling & Assessment van Competenties 5 EC	Stage 18 EC		
<i>Kerncursus 3 (P&C)</i> Ontwikkeling van professionals en organisatie 5 EC	<i>Collectief</i>		
	Integratiecursus 3 EC		

Bijlage 6: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Cohort	N	Uitval na 1 jr	Uitval na 2 jr	Uitval totaal	Uitval totaal %	Inshr 2011	BA-ex na 3 jr	BA-ex na 4 jr	BA-ex totaal	% ex na 3 jr	% ex na 4 jr	% totaal
2005	34	12	12	12	35,29	0	14	21	22	41,18	61,76	64,71
2006	30	4	5	5	16,67	1	15	21	24	50,00	70,00	80,00
2007	31	14	15	16	51,61	2	10	13	13	32,26	41,94	41,94
2008	30	10	10	10	33,33	7	13		13	43,33		43,33
2009	37	8	9	9	24,32	28						
2010	18	4				14						
2011	31					31						

Bacheloropleiding Onderwijskunde, ALPO variant

Cohort	N	Uitval na 1 jr	Uitval na 2 jr	Uitval totaal	Uitval totaal %	Inshr 2011	BA-ex na 3 jr	BA-ex na 4 jr	BA-ex totaal	% ex na 3 jr	% ex na 4 jr	% totaal
2008	53	18	20	20	37,74	33						
2009	63	18	19	19	30,16	44						
2010	86	40				46						
2011	64					64						

Rendement op basis van beschrijving in het tweede jaar, bacheloropleiding Onderwijskunde

Cohort	N	Uitval na 1 jr	Uitval totaal	Uitval totaal %	Herinschr 2e jr	Inshr 2011	BA-ex na 3 jr	BA-ex na 4 jr	BA-ex totaal	% ex na 3 jr	% ex na 4 jr	% totaal
2005	34	12	12	35,29	22	0	14	21	22	63,64	95,45	100,0
2006	30	4	5	16,67	26	1	15	21	24	57,69	80,77	92,31
2007	31	14	16	51,61	17	2	10	13	13	58,82		
2008	30	10	10	33,33	20	7	13		13			
2009	37	8	9	24,32	29	28						
2010	18	4			14	14						
2011	31					31						

Rendement op basis van beschrijving in het tweede jaar, bacheloropleiding Onderwijskunde, ALPO variant

Cohort	N	Uitval na 1 jr	Uitval totaal	Uitval totaal %	Herinschr 2e jr	Inschr 2011	BA-ex na 3 jr	BA-ex na 4 jr	BA-ex totaal	% ex na 3 jr	% ex na 4 jr	% totaal
2008	53	18	20	37,74	35	33						
2009	63	18	19	30,16	45	44						
2010	86	40				46						
2011	64					64						

Masteropleiding Onderwijskunde - voltijd

Cohort	Vooropl.	Aantal stud.	Uitval		Inschr. 2011	Masterexamen							
			Na 1 jr	%		Aantal studenten				%			
						Na 1 jr	Na 1,5 jr	Na 2 jr	Totaal	Na 1 jr	Na 1,5 jr	Na 2 jr	Totaal
2005	SW	27	1	3.7	0	7	18	25	26	25.9	66.7	92.6	96.3
	PRE	1	0	0.0	0	1	1	1	1	100.0	100.0	100.0	100.0
	TOTAAL	28	1	3.6	0	8	19	26	27	28.6	67.9	92.9	96.4
2006	EXT	3	0	0.0	0	1	1	3	3	33.3	33.3	100.0	100.0
	PRE	28	2	7.1	0	6	7	15	26	21.4	25.0	53.6	92.9
	SW	15	1	6.7	0	2	4	10	14	13.3	26.7	66.7	93.3
	TOTAAL	46	3	6.5	0	9	12	28	43	19.6	26.1	60.9	93.5
2007	PRE	55	3	5.5	0	21	32	48	52	38.2	58.2	87.3	94.5
	SW	14	2	14.3	0	3	4	8	12	21.4	28.6	57.1	85.7
	TOTAAL	69	5	7.2	0	24	36	56	64	34.8	52.2	81.2	92.8
2008	EXT	6	0	0.0	0	0	4	6	6	0.0	66.7	100.0	100.0
	PRE	39	0	0.0	2	17	30	36	37	43.6	76.9	92.3	94.9
	SW	17	1	5.9	0	2	9	14	16	11.8	52.9	82.4	94.1
	TOTAAL	62	1	1.6	2	19	43	56	59	30.6	69.4	90.3	95.2
2009	EXT	3	0	0.0	2	0	1		1	0.0	33.3	33.3	33.3
	PRE	42	2	4.8	2	16	31		38	38.1	73.8	90.5	90.5
	SW	16	2	12.5	2	7	12		12	43.8	75.0	75.0	75.0

	TOTAAL	61	4	6.6	6	23	44		51	37.7	72.1	83.6	83.6
2010	EXT	6	1	16.7	5	0				0.0			
	PRE	39	1	2.6	21	17				43.6			
	SW	10	0	0.0	7	3				30.0			
	TOTAAL	55	2	3.6	33	20				36.4			

Noot: SW=studenten die binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen een diploma hebben behaald; PRE=Premaster Onderwijskunde; EXT=studenten die elders binnen de UU of buiten de UU een diploma hebben behaald.

Masteropleiding Onderwijskunde – deeltijd

Cohort	Vooropl.	Aantal stud.	Uitval			Masterexamen							
			Totaal	Totaal (%)	Inshr. 2011	Aantal studenten				%			
						Na 2 jr	Na 2,5 jr	Na 3 jr	Totaal	Na 2 jr	Na 2,5 jr	Na 3 jr	Totaal
2005	EXT	3	1	33.3	0	1	1	2	2	33.3	33.3	66.7	66.7
	PRE	4	0	0.0	0	2	3	4	4	50.0	75.0	100.0	100.0
	SW	19	1	0.0	1	14	16	16	18	73.7	84.2	84.2	94.7
	TOTAAL	26	2	3.8	1	17	20	22	24	65.4	76.9	84.6	92.3
2006	EXT	9	1	11.1	2	0	1	4	7	0.0	11.1	44.4	77.8
	PRE	7	2	28.6	0	5	5	5	5	71.4	71.4	71.4	71.4
	SW	9	0	0.0	3	1	4	4	6	11.1	44.4	44.4	66.7
	TOTAAL	25	3	12.0	5	6	10	13	18	24.0	40.0	52.0	72.0
2007	EXT	3	1	33.3	1	0	1	2	2	0.0	33.3	66.7	66.7
	PRE	34	4	11.8	9	10	11	19	26	29.4	32.4	55.9	76.5
	SW	7	5	71.4	0	1	1	2	2	14.3	14.3	28.6	28.6
	TOTAAL	44	10	22.7	10	11	13	23	30	25.0	29.5	52.3	68.2
2008	EXT	5	2	40.0	2	1	1	1	1	20.0	20.0	20.0	20.0
	PRE	30	4	13.3	12	10	5	16	22	33.3	16.1	51.6	73.3
	SW	6	2	33.3	4	0			0	0.0	0.0	0.0	0.0
	TOTAAL	41	8	19.5	18	11	6	23	23	26.8	14.6	56.1	56.1
2009	EXT	3	0	0.0	3	1				33.3			
	PRE	28	3	10.7	25	12				42.9			
	SW	3	0	0.0	3	1				33.3			
	TOTAAL	34	3	8.8	31	14				41.2			

2010	PRE	31	2	0.0	33								
	SW	5	0	0.0	3								
	TOTAAL	36	2	5.6	36								

Noot: SW=studenten die binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen een diploma hebben behaald; PRE=Premaster Onderwijskunde; EXT=studenten die elders binnen de UU of buiten de UU een diploma hebben behaald.

Bijlage 7: Bestudeerde bijlagen en documenten

- Portfolio's / scripties / essays en beoordelingsformulieren;
- Voorlichtingsmateriaal;
- Studiemateriaal: boeken en syllabi, readers, studiehandleidingen;
- Verplichte literatuur die studenten zelf (via internet) verzamelen;
- Voorbeelden van werkstukken, portfolio's, onderzoeksverslagen van studenten;
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Stagereglementen/handleidingen;
- Tentamen- en examenreglement;
- Toetsmaterialen (tentamens, toetshandleiding, toetsbeleid en dergelijke) met modelantwoorden;
- Recente verslagen Opleidingscommissie, Examencommissie, onderwijsjaarverslagen, bachelor-masterovergangsregelingen;
- College-, onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), etc.;
- Alumni-enquêtes;
- Materiaal over de studieverenigingen;
- Jaarverslagen (onderwijs, onderzoek, laatste drie jaar).

Studentnummers van de geselecteerde bachelorscripties

3286843	3359441	3359239	3456471	3147231	3411680
3313123	3490408	3532070	3231658	3466442	
3310426	3432521	3334899	3329186	3457494	

Studentnummers van de geselecteerde masterscripties- voltijd

3112071	3126099	3225615	3503763	3313107
3361411	3210618	3140547	3328058	3331687
3138852	3446980	0494054	3422119	3363821

Studentnummers van de geselecteerde masterscripties- deeltijd

3090876	3098427	9507590
3089207	3329186	3224090
3208494	3065073	3399265

Bijlage 8. Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: PRDF. DR. J. VAN NERVENBOUYER
KOLINKUSSENSTRAAT 121
ADRES: 6215 KA MAASTRICHT

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: MAASTRICHT DATUM: 23/2/2012

HANDETEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Peter van Petegem
ADRES: Wauwinkelsstraat 149
2570 Duffel - België

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Duffel DATUM: 23/2/12

HANDETEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *SUSANNA LANGERAK (JAAWA)*
ADRES: *TRANTICAT
ORTELIIUSMAN DIS 3522 BT UT RECHT* *PRIVÉ: JACOB V. DEERENMAN 107
3533 DT LEIDEDORP*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht* DATUM: *21-2-2012*

HANDTEKENING:

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *P. J. Suits*
ADRES: *Witbreuksweg 377-011 7522 ZA Eerschede*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Eerschede* DATUM: *23-02-2012*

HANDTEKENING:

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAAM: Valcke Martin

ADRES: Zilverhof 11, B9000 Gent, België

IS ALS DESKUNDIGE GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVEPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDE KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Gent

DATUM: 1 juni 2012

HANDEKENING:

1

Bijlage commissiesamenstelling Onderwijskunde

	Universiteit van Amsterdam	Universiteit Utrecht	Universiteit Twente	Rijksuniversiteit Groningen	Open Universiteit
Bezoek	2 maart 2012	5 april 2012	5 juni 2012	22 mei 2012	18 juni 2012
Voorzitter	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. P. Van Petegem
Inhoudelijk	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. J. Elen
Inhoudelijk	prof. dr. R.H. Mulder	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. R.H. Mulder
Werkveld	drs. B. Zandstee	drs. S. Langerak	drs. B. Zandstee	drs. B. Zandstee	drs. B. Zandstee
Student-lid	P. Smits	P. Smits	T. Hoogenwaard BSc	T. Hoogenwaard BSc	T. Hoogenwaard BSc
Secretaris	N.M. Verseput MSc	Drs. T Buising	Drs. T Buising	Drs. T Buising	N.M. Verseput MSc

Instelling:	Opleiding (CROHO-nummer):	Variant(en):	Vervaldatum accreditatie:
Rijksuniversiteit Groningen	M Onderwijskunde (66613)	Volgtijd	31-12-2013
Universiteit Twente	B Onderwijskunde (56613)	Volgtijd	31-12-2013
	M Educational Science and Technology (60023)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
Universiteit Utrecht	B Onderwijskunde (56613)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
	M Onderwijskunde (66613)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
Universiteit van Amsterdam	B Onderwijskunde (56613)	Volgtijd	31-12-2013
	M Onderwijskunde (66613)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
Open Universiteit	M Onderwijswetenschappen (60099)	Deeltijd	31-12-2013